

Οι βωμοί συντριμμένοι, και σπυρμένα
τά πολυκάντηλα ελα τής λατρείας.
Ούτ' ή 'Αθηνά, πολεμική παρθένα,

και μήτε ή εδλογία τής Παναγίας.
Σ' αρχαία και νέα, παλάτια και ρημάδια,
τάδειο παντού τὸ κρῦς τής ἀθείας.

Σάν ἀγριμιῶν και σάν ἀρνιῶν κοπάδια,
ζοῦν οἱ ζώες, τρών, τρώγονται, και πάνε.
Κι ἀπάνου ἀπ' ελα τῶν θεῶν τὰ βράδια

ὑπέρθεα ζωτικά φεγγεβολάνε
μακρυὰ ἀπὸ μᾶς 'Ιδέα και 'Επιστήμη.
Βάρβαροι σὲ ναοὺς τίς προσκυνᾶνε.

Τ' ἀτι σου ἀκόμα μᾶς πατῆ, Μπραϊμη!

Τὰ κεφάλια τοῦ Γένους και τοῦ Κράτους.
'Ο βουλευτής και ὁ δάσκαλος. Τὰ πιάσαν
ελα τὰ πόστα. Νοῦς, καρδιά, δικὰ τους.

Δέσαν τὸ νοῦ τὴν καρδιά τὴ ντροπιάσαν.
Νὰ τὸ ρουσφῆτι νὰ κ' ή ἑλληνοκούρα,
τάρματά τους. Μὲ κείνα μᾶς χαλάσαν.

'Η σκέψη, νοῦλα. 'Η Τέχνη, πατσαβούρα.
'Ο ψευτοαπτικιστής και ὁ ψηφοφόρος.
Τάγιο κόνισμα, μιὰ καλκατούρα.

Στὴ γῆ ποῦ πιάνει και προκόβει ὁ σπόρος
κάθε λογῆς τζουτζέδων και πιερρότων,
κ' ἐγὼ φυτρῶν ἀνάξιος ρημαδός

μαύρων θυμῶν και πορφυρῶν ἐρώτων.

Κουνιέται, πήρε δρόμο τὸ συνάφι.
Τὰ λεφούσια ἀμολύσανε φετράδες.
Τὸ μαχαίρι στὸ κόκκαλο. Νισάφι.

Κακὴ ή σκλαβιά. Χειρότεροι οἱ ραγιάδες.
— Λογαριασῆτε μὲ τὸ νοικοκύρη.
Δεφτέρια παστρικά. Μακρυὰ οἱ σοφάδες,

λύκοι μέσ' στὴν προδιά, σπιγεῖνοι, σμπίροι

τοῦ δέινα Σάλλοκ, και τοῦ τάδε 'Εφέντη.
Νὰ γίνῃ τὸ δικὸ σας τὸ χατήρι!

'Εσεῖς νὰ τὸ γλεντήσετε τὸ γλέντι,
και ὄχι στὴ ράχη σας κανεῖς τεχνίτης.
Τοῦ φρόνιμου καθὼς και τοῦ λεδέντη
νοικοκύρης ὁ νοῦς ὁ κυβερνήτης.

Και γιὰ μούντζα ὁ λαὸς και γιὰ λιθάνι.
'Ο λαὸς εἶναι τίποτε και εἶν' ελα,
εἶναι τοῦ ἐκδικητῆ τὸ γιαταγάνι

κ' εἶν' ή μαίμου ή ξαδιάντροπη, ή μαργιόλα,
και ή ρίζα και ή κορφή, ὁ στερνός και ὁ πρῶτος,
κ' ἐγὼ κ' ἐσὺ, και ὁ ἀνθός κ' ή καρμανιόλα,

και ὁ ἀρχαῖος 'Αθηναῖος και ὁ 'Οττεντότος.
Στὸ τραγούδι του ἀηδῶνι ἀναστενάζει,
στὸ θυμὸ του τής ἀστραπῆς ὁ κρότος.

Σάν τρώῃ τὰ σπλάχνα τοῦ λαοῦ μαράζι,
κανεῖς πλαστοουργὸς ἥρωας, κανεῖς θεός.
'Η δόξα, ὅπου και ἀρχένται και βαστάζοι

μὲ μιὰ σφραγίδα σφραγισμένοι : Λαός.

Οἱ μεγάλες Πατρίδες δὲ μετριένται
μὲ τὸν πήχη και μὲ τὸ διαδήτη
μεγάλες εἶναι, και δοξολογιένται,

και ἀνίσως εἶν' ή 'Αθήνα, ή Σπάρτη, ή Κρήτη.
Λαοὶ μιὰς φούχτας, μιὰς σπιθαμῆς τόποι,
και τὴ μεγαλοσύνη τους κηρύττει

ντουινιάς, παντοῦ, και 'Αμερικὴ κ' Εὐρώπη.
Τρανεύουν τὰ μικρά, και τὰ μεγάλα
στενεύουνε και πάν. Κι ἀκούστε, ἀνθρώποι!

'Εκείνη ποῦ τοῦ κόσμου γιὰ δασιάλα
ποζάρει, ή καπετάνισσα κ' ή 'Ελλάδα,
ὁ ἀφρός, τὸ θάμα, τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα,

τοῦ Μωχαμέτη τρέμει τὴν ἀρμάδα.

Δὲν ξέρω ἐγὼ κανένα θεὸ Χρέος,

ἓνα θεὸ ἐγὼ ξέρω τὴν 'Αγάπη.
'Αγάπη, ἀπὸ τὸ χρέος σου εἶμαι ὠραίος.

'Εσὺ μὲ κανεῖς δούλο, ἐσὺ σατράπη,
φτερὰ τὰ κανεῖς τὰ σκοινιά τοῦ γάμου
πότε μὲ δέρνεις, βέργα ἐνὸς ἀράπη,

πότε ἀνθεῖς περιθόλι δλόγυρά μου.
'Εσὺ μὲ τὰ βραθιά τὰ καταφρόνια
μὲ γιομίζεις' πλαταίνεις τὴν καρδιά μου,

σὰ θάλασσας ἀγέρας τὰ πλεμονία.
'Ἐρωτα ἐσὺ, μονάρχῃ και γενάρχῃ!
'Εσὺ τυφλὴ και ή Μοῖρα, ἐσὺ και ή Πρόνοια.

'Ο,τι δὲν ἀγαποῦμε, δὲν ὑπάρχει.

— Εἶσαι ;— 'Η Ζωή.— Δὲ μᾶς φελας.— Στὸ ράφι.—
Τὰ εἶδωλα και τὰ προσκυνητάρια,
τὰ χώματα, τῶν τάφων τάφοι, οἱ τάφοι!

Στὰ συντρίμματα και στάπομεινάρια.
Δελφοί, 'Ολυμπία, Μυκήνες, Δῆλος, 'Αθήνα,
σὲς χαίρονται οἱ σοφοί, και τὰ σκαθάρια.

Οἱ σοφοί, γνωστικοί—και σκῆψτε, ἀξίνα—
τὰ σκαθάρια κουτὰ και σὰ βαλμένα.
Γιὰ νάνοιχτῆ ἓνας λάκκος, πόσα κρίνα.

Γύρο ξεριζωτὰ και πατημένα!
Περιβόλια ; Γιὰ τὸ θεὸ ! Μουσεῖα.
Τάξια καλὰ παιδιὰ, τὰ παινεμένα !

'Ολα στοῦ ἀρχαίου τὸ Μολῶχ θυσία.

Τὰ ἐνείρατ' ἀπαλά, σκληρὰ τὰ ἔργα,
τὸ μῖσος δὲ μπορῶ νὰ τὸ σηκώσω,
τῆς ἀγάπης ἀπὸ χρυσάφι ή βέργα,

τὸ μῖσος ἀπὸ σίδερο. Κι ὡς τόσο
μέσα μου κλιῶ, ψυχὴ, νοῦς, αἷμα, ὠ φρίκη !
κάτι ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸ σκοτώσω,

τὸ σίχαμα, τὸ σίχαμα. Σκουλήκι.
'Απιαστο, τρώει, ἀμέτρητα βερκάνει,
Περηφάνια μου ἐσὺ και καταδίκη !

Σιχαίνομα τὴν πλάση τὴν 'Ελένη,

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ *

Μὲ τί βελύχτην ἀπόλαψη θῆνοιθε τὴν ψυχὴ
του νὰ χύνεται σὰ γάργαρας κρουνοὺς μέσα στὶς φλέ-
βες τους και ν' ἀντρεῖσθε στὸ ρυθμὸ τῆς νιότης
τους !

Πρῶτη φορὰ κατέβαινε σήμερον ἀπὸ τὰ βελού-
δενια μονοπάτια τοῦ ἐνείρου κάτω στὶς φριχτὲς κα-
κοβολιές τῆς πραγματικότητας, ἀνίδεος ἀκόμα νὰ
σαλέψει, σκοντάφτοντας στὸ κάθε βήμα και μπλέ-
χνοντας τὸ ἓνα πόδι του μὲ τ' ἄλλο, σάν τὸ μωρὸ
παιδάκι ποῦ ἀπὸ τὸ μωραμένο κόρφο μάννας γιὰ
πρῶτη φορὰ κατεβαίνει και πατεῖ χάμου στὴ γῆ
και πολεμᾷ τρικλιζοντας μόνου του νὰ βαδίσει ὀρ-
φανό.

Εἶχανε τώρα ἀνεβάσει τὸν 'Ορέστη ἀπάνω σὲ
μιὰν ἀψηλὴ πέτρα νὰ μιλήσει. 'Η Χρυσούλα ἀπο-

*) 'Η ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

τραβήχτηκε λίγο και ἀκούμπησε σ' ἓνα κυπαρίσσι
κ' ἔτρεμε ὅλη ἀπὸ τὴ συγκίνηση. Δίπλα τῆς ὁ
Γοργίας τυλιγμένος στὸν μπόξά του, καμπουρια-
σμένος λίγο, γλυκοσφιγγε ἓνα βιβλίο ἀπομάσκαλα
και χαμογελοῦσε ὅλος. Τὸ πηγουνάκι του ποῦ ἔ-
τρεμε λίγο, τὰ ματάκια του τὰ γαλανὰ και ξεβ-
μένα, τὰ χεῖλια του τὰ χλωμὰ τὰ ζωωμένα, ὅλος.
Κ' ἔμοιαζε ἔτσι μ' ἓνα παιδάκι ἑβδομήντα χρονῶ
ποῦ δὲν ἤξερε ἀκόμα τίποτε ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἐποχὴ.
Δὲς και καθυστέρησε στὸ ταξίδι τῆς ζωῆς κάπου
δύο χιλιάδες χρόνια, σὰ νὰ κοιμήθηκε κουρασμένος
ὕστερα ἀπὸ τὴ μάχη τῶν Πλαταιῶν και μόλις προ-
χτὲς ξύπνησε. Καὶ τώρα κοιτάζει δεξὰ και ζερβὰ ἀπό-
κοσμα, λὲς και ἀποζητᾷ τοὺς παλιούς του συναγω-
νιστάδες. Σάν ὄνειρο παράξενου τοῦ φανότανε ὅ,τι
ἔβλεπε μπροστὰ του τοὺς νέους αὐτοὺς γύρου του, τὴ
Χρυσούλα ποῦ ἔτρεμε δίπλα του, ποῖός ξέρει γιὰτί,
τὸν 'Ορέστη ποῦ εἶταν ἀνεβασμένος ἀπάνω σὲ μιὰ
πέτρα—γιὰτί εἶταν ἀνεβασμένος ἀπάνω σὲ μιὰ
πέτρα ;

— 'Ορέστη... 'Ορέστη μου, μὴν ταραχτεῖς...
Θάμαι ἐγὼ ἀπέναντί σου και θὰ σοῦ χαμογελῶ !
τοῦ ἔλεγε και τοῦ ξανάλεγε ή Χρυσούλα και τοῦ
κρατοῦσε τὸ χέρι λίγο γερτὴ μπροστὰ του κ' ή

καρδιά τῆς χτυποῦσε τόσο δυνατὰ ποῦ τῆς γέμιζε
ὅλο τὸ σῶμα σὰ νὰ εἶταν κούφιο και ἀντιλαλοῦσε.

'Ἐτσι ποῦ ἔπεφτε τώρα τὸ ἀπαλὸ φῶς τῆς
χλωμῆς μέρας ἀπάνω τῆς και ἀχνοφώτιζε τὴν κατα-
τομὴ τοῦ προσώπου τῆς και ἀπαλογλυστοῦσε ἀπάνω
στὸ μάγουλό τῆς, στὰ χεῖλια, στὸ πηγουνί, στὸ
λαιμὸ και κάτω χυτὰ σ' ὅλο τῆς τὸ σῶμα, δε μπό-
ρεσε ὁ 'Ορέστης νὰ μὴ σιγοσπάζει ἀπάνω τῆς τὰ
μάτια του και νὰ μὴν τὴ γλυκοκυτᾶζει μὲ τὴν
εὐγνωμοσύνη και τὸ οἶχτο ποῦ δείχνει πάντα τὸ
ἀντρίκιο ἐγὼ, τὴ γυναικία ποῦ τὸν ἀγαπᾷ.

— Μὰ Χρυσούλα, μὴν κανεῖς ἔτσι... Πῶς τρέ-
μεις ;

Κ' ἐκείνη ἔσκυψε και στὰ χεῖλια τῆς ροδόσκασε
και φούντωσε ἓνα τριανταφυλλὶ χαμόγελο. Καὶ γύ-
ρισε πάλι πίσω και στάθηκε μαζί μὲ τὸ Γοργία,
ποῦ τὸν κύταζε νὰ περπατεῖ και νᾶρχεται και
προσπαθοῦσε νὰ θυμηθεῖ.

— Ναι, ναι... εἶναι ἀδερφὴ μὲ τίς Παρθένες
ἐκείνες στὸν ἀγλῶνα τῶν Παναθηναίων, ποῦ ἀργοτα-
λεύουσε στὰ ἡλιομεστομένα μάμαρα και πᾶνε και
πᾶνε μὲ πανέρια ξέχειλα ἀπὸ ὠριμους καρπούς και
φτάνουνε στὶς σκάλες τοῦ Παρθενῶνα και ἀνασηκώ-
νουνε μὲ προσοχὴ τὸ πόδι και ἀνεβθίνουνε σιγὰ-σιγὰ

τῆ Λάμια πλάση, τῆ χαρά, τὰ νιώτα,
σιχαίνομαι ε,τι ζῆ κι ε,τι πεθαίνει.

Κ' ἐμένα πὺ πολὺ κι ἀπ' ἄλα πρῶτα.

13

Ὅποιος στοχαστικός, σὰ γιαταγάνι
τὸ στοχασμὸ του ἀντρίκεια ἄς τότε βγάξῃ.
Πές τα, καὶ ἀκέρια καὶ γυμνά· δὲ φτάνει

νὰ λάμπ' ἢ ἀλήθεια· πρέπει καὶ νὰ σφάξῃ.
Ὁ λόγος, πὺ χτυπᾷ καὶ πὺ θυμώνει,
ριζώνει καὶ τῆς γῆς τὴν ἔψη ἀλλάζει.

Ὁ λόγος, ἄξιος, καὶ σφυρί, καὶ ἀκόνι.
Μὴν κοιτᾷς τὸ χοντρολόγο παζάρι,
μὴν ἀκούς τάνοστόλογο σαλόνι.

Μὰ σ' ἄλα νόημα, δύναμη καὶ χάρι,
σ' ἀρχοντιά καὶ σὲ πλέμπα γῆ δὲν εἶναι
νὰ τὴν καταφρονᾷς, περιβολάρι.

Παντοῦ μπόρεις νάνθισις, τοῦ νοῦ κρίνε!

14

Σὰν πεντάμορφη, σὰν τὴν κυρὰ Κάλω
τῆ νεραϊδοβασιλίσσα, κ' ἢ Εἰρήνη.
Σὰν ὑπέρλευκο κρίνο τρισεγγάλο

τὴν ὥρα πὺ ἑνας ἄγγελος τὸ δίνει
τῆς Παναγίᾶς. Γραμμένα στὴν ποδιά τῆς
—τέχνη θεϊκὴ πὺ δὲ θὰ ξαναγίνῃ—

μὲ τᾶστρα κι ὁ οὐρανός, μὲ τὰ σπαρτά τῆς
ἢ γῆ, καὶ μ' ἄλα ἢ θάλασσα τὰ ψάρια.
Μὰ τὸ δρόμο τῆς κόβει ὁ ἀπελάτης,

καὶ τῆς δένει καὶ χέρια καὶ ποδάρια
σκληρὰ μὲ τὰ ξεσκίδια τῆς ποδιᾶς τῆς
καὶ τῆ ντροπιάζει γυρτῆ στὰ κοντάρια.

Ὁ χαλαστής ὁ Πόλεμος καὶ ὁ πλάστης.

15

Στὸ αἷμα μου κρατῶ κι ἀπὸ μιὰ στάλα
ξένες κι ὀχτρὲς κάθε λογῆς πατρίδες.
Καὶ βουργάρα ἢ ψυχὴ μου καὶ τουρκάλα.

Κοῦρδοι, Καραμανίτες, Ὁσμανίτες,
Τουρκοί, ἢ σπάθα σ' ἐσᾶς τοῦ Τζμερλάνου!

λύκοι, ἀραποβλογιά, πανούκλα, ἀκρίδες,
καταπάνου μας ἔλοι, καταπάνου.

Κάφαλο ἢ χώρα, τὸ παλάτι ἀχούρι.
Στῆνομα ἐγὼ θὰ ὁμῶνω ἐνδὲς Σουλτάνου,

καὶ θὰ κρατῶ ἐνδὲς Τσάρου τὸ τσεκούρι.

Ὅσο νὰ βγῆ ἀπ' τῆ γῆ κανεὶς Μανιάκης,
κανεὶς Σκεντέρμπεης ἀπὸ τὸ μνημούρι,

κι ἀπ' τὸ χαμὸ κανέναν Καραϊσκάκης.

16

Καραϊσκάκης; Σκεντέρμπεης; Ὅχι. Ὁ μάγος
πλάστης ἀπ' ἄλλη ρίζα θὰ ὑψωθῇ.
Θάστράψ' ἢ λεφτεριά κι ὁ τοῦρκοφάγος

θὰ θερίσῃ· μὰ εἶν' ἄλλο τὸ σπαθί.

Γεῖά σας, κλέφτες, κουσάροι, ἀσλάνια, λύκοι!
Ἄλλοι καιροὶ μὲ νέους θεοὺς. Ὁρθοί!

Βάλτε τῆς βίας τὰ δαμασκιά στὴ θήκη,
θαματούργα στὴ γῆ τῆς ἁρμονίας
τοῦ Λόγου τὸ σπαθί· σ' ἐσένα ἢ νίκη.

Τὸ φῶς. Κ' ἐγὼ προφήτης τοῦ Ἡσαΐας.
Μέσαθε τάχιο φῶς, καὶ χύστε το ἔξω!
Κάτου ἀπ' τὸ λύχνο κάποιος Ἱστορίας
μελλόμενης στεφάνια πάω νὰ πλέξω.

17

Γυναίκα, ἂν θὲς ἀντρίκεια νὰ δουλέψῃς
γιὰ τὸ ξεσκλαβωμὸ σου, δὲ σὲ φτάνει
νὰ κάψῃς, νὰ σκορπίσῃς, νὰ ξεδέψῃς

τὸ χρυσάφι, τὴ σμύρνα, τὸ λιθάνι
στὸ νιδ βωμό. Μέσα σου πρῶτα κάψε

τὸ τριπλὸ ξόανο πὺ τοὺς δούλους κάνει,
Συνήθεια, Κέρδος, Πρόληψη. Καὶ σκάψε,
καὶ τοῦ παλιοῦ καιροῦ τὰ παραμύθια,
κι ἄς εἶν' ὁμορφα, μιὰ γιὰ πάντα θάψε.

Ἄ! τὰ μεστὰ καμαρωτά σου στήθια
βραχνὰς τὰ πνίγει, πνίχ' τον, πολεμίστρα
γιὰ τὴν Ἀγάπη καὶ γιὰ τὴν Ἀλήθεια.

Πάντα μαζί σου κ' ἢ Ὁμορφιά ἢ μεθύστρα.

18

Ὀνειρεύομαι, πλάθω, ζῶ τὸ στίχο

στὰ λιγνά μου τὰ χέρια ἀπὸ παιδάκι·
τὸν ἔχτισα τριγύρο μου σὰν τσίχο,

σὰ σηκωμοῦ τὸν ἔστησα μπαϊράκι·
σὰν ποτήρι, καὶ πρόσφερα μὲ κείνο
τὸ νερό, τὸ κρασί καὶ τὸ φαρμάκι.

Μὰ ὁ κεραστής ἐγὼ, κ' ἐγὼ τὰ πίνω·
τὸ στόμα ξένο, ἀνόρεχτο τοῦ κόσμου.
Πότε ἀμύριστο ἀμάραντο εἶναι κρίνο

μιᾶς μαστοριάς ὁ στίχος ὁ δικός μου,
πότε χορτάρι ἠλιοθερμμένων τόπων,
καὶ πότε ὠμὰ τὸν ἀμολᾷ ὁ θυμός μου
φασκέλωμα στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.

19

Ἰδεολόγοι καὶ νιτεροσολόγοι,
κι ὄσους μεθᾶνε τῆς ζωῆς οἱ χάρες,
κ' ἐσεῖς μὲ τοῦ ἀσκητῆ τὸ κομπολόγι,

κ' ἐσεῖς, τραγουδιστὲς μὲ τις κιθάρες,
κ' ἐσεῖς πὺ τῆ ζωῆς κατάρια κλαίτε,
κ' ἐσεῖς μὲ τῶν παθῶν τις λιγομάρες,

κ' ἐσεῖς πὺ σὲ νερὰ γαλήνης πλέτε,
τῶν «ἄλα ἀλλάξουν» οἱ διαλλαγητάδες,
κι ὄσοι στὸ γυρισμὸ τῶν ἴδιων καίτε

λιθάνι, κι ὄσοι καταφρονητάδες
τῶν ἐχθρῶν, κ' ἐσεῖς οἱ ἄθεοι κι ὄσοι θρησκιοί,
κ' ἐσεῖς, τῶν προλεταρίων οἱ λαμπάδες,

κι ὄσοι, ὑπεράνθρωποι, ἄνθρωποι, ἀνθρωπίσκοι!

20

Τῆς σκέψῃς καὶ τῆς πράξης πολεμάρχοι,
μονάχα ὁ νοῦς ὁ διαλεμένος, ὁ ἑνας,
ὁ ἀριστοκράτης κι ὁ ἀρμωστής ὑπάρχει,

τοῦ σπαθιοῦ πολεμάρχου καὶ τῆς πέννας,
μόνος ὁ νοῦς ὑπάρχει ὁ κυβερνήτης.
Ὅλα στέρφα· στὴ ρίζα κάθε γέννας

ὁ νοῦς σοφός, ποιητής, ἥρωας, προφήτης.
Ἄμορφο χῶμα κ' ἢ Ἱστορία· κορμί
δὲς τῆς, ὦ Ἰδέα, καὶ γίνε τῆς τεχνίτης.

Μὰ ἰδέα καὶ ὕλη, ὄρμεις καὶ λογισμοί,

κ' ἱερατικὰ τ' ἀψηλὰ μαρμαρίνια σκαλοπάτια καὶ
τὰ μεριά τους διαγράφονται τριανταφυλλένια, κο-
λωνομένα καὶ δυνατὰ μὲσ' ἀπὸ τὸν πρωτόδαρτο κι
ὄριονπλουμισμένο τους πέπλο. Τὴν κύταξε ἐξτατι-
κὸς ὁ Γοργίας νᾶρχεται κι ὄλο καὶ προσπαθοῦσε νὰ
θυμηθεῖ...

Κι ὄταν στάθηκε κι ἀκούμπησε στὸ κυπαρίσσι
πάλι, —Τί θρησκευτικὰ γαληνεμένη καλοσύνη σε-
μνοπεριχυνότανε στὸ μελαχροινὸ, φεγγοστελαστὸ
τῆς προσωπάκι καὶ τί ταπεινοσύνη τρυφερὴ καὶ γυ-
ναικῆσια ἀργοκατέβαινε καὶ κισσοπλεκότανε σ' ὄλο
τῆς τὸ κορμί! Μιὰ θρησκευτικὰ καλοσύνη πὺ ἔδινε
πάντα στὸ σερπετό τῆς σῶμα ἱερατικὲς κορμωστα-
σιές κ' ἠδονικώτατα χαδολογίσματα, ἔτσι, ὄταν
περπατοῦσε, ὄταν ἀπλωνε τὸ χέρι τῆς νὰ σοῦ δώσει
ἑνα λουλοῦδι (καὶ τίποτα νὰ μὴ σοῦδινε, νόμιζες
σοῦδινε λουλοῦδι) ὄταν ἔγερνε τὸ σῶμα τῆς ἀνάερα
γιὰ νὰ σὲ χαιρετίσει, χαδολογίσματα καὶ κορμο-
στασιές παρθένιας ἄθελια κι ἀνήξερα ἀπὸ τίς θεϊκὲς
κι ἀπαλότατες γραμμὲς πὺ ἔχουν τὰ βουνα τῆς
Ἀττικῆς μας, κ' οἱ Κολῶνες τοῦ Παρθενώνα καὶ τ'
ἀγάλματά μας τὰ σπασμένα.

Τῆς χαμογέλασε πάλι ὁ Ὁρέστης γιὰ νὰ τὴν
ἠσυχάσει, κι ἄρχισε εὐτὺς νὰ μιλεῖ. Στὰ χέρια του

δὲν κρατοῦσε τετράδιο, μὰ τὰ μάτια του τολμηρὰ
καὶ ξαναμμένα δείχνανε πὺς εἶχανε πολλὰ νὰ
ποῦνε, πολλὰ καὶ θαρρετὰ καὶ παράξενα.

Κι ἀλήθεια στὰ πρῶτα του τὰ λόγια εὐτὺς
ξαρνιαστήκανε καὶ κυτάχτηκαν ὄλο. Πὺς μιλεῖ
ἔτσι καὶ πὺς τολμᾷ καὶ τί ναι αὐτὸς νὰ μὴν ἀρ-
χίξει τὸ λόγο του ὄπως πρέπει: «Σεβαστὴ μου
ὁμήγουρις!» ἢ τουλάχιστον ἄς εἶναι: «Προσφιλεῖς
μου συσπουδασταί»; Αὐτὸς τίποτα. Μὲ τὴ ράχη
γυρισμένη στὸν Κοραῆ, ἑνα βῆμα μπροστά, μὲ μιὰ
χερονομία ἀγέρωχη καὶ περιφρονητικὴ, ἄρχισε χωρὶς
λοξοδρομίες καὶ τερτίπια προεισαγωγικὰ ν' ἀδράχνει
κατάκαρδα τὸ θέμα.

III.

Ἡ παιδικῆσια καὶ μαρόπιστη ἡλικία τοῦ ἀν-
θρώπου πέρασε πιά γιὰ πάντα. Ὁ ἄνθρωπος θρημέ-
νος τῶρα μὲ τοὺς θαματούργους καρπούς τῆς γνώσης
τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ, ἀέκαμε πῆγες τὰ
φετερά καὶ πιθαμὲς τὰ νύχια κ' ἀπλωσε ἀνέρα καὶ
δυνατὰ τὰ χέρια του ἀπάνω στὴ θρησκεία, τὴν
ἄγγιξε κ' εἶδε, εἶναι σκιαχτρο μὲ ἀνοιγμένα τὰ χέ-
ρια πὺ ὑψώνεται στὰ περιβόλια τῆς ζωῆς γιὰ τ'

ἀνήξερα καὶ φοβιτάρικα πουλιά» . . .

Ἐσταθήκανε. Ἄλλοι μόλις μπορέσανε νὰ βα-
στάξουνε τὰ γέλια, ἄλλοι ἀρχίζανε νὰ θυμώνουν καὶ
νὰ σιγομουρμουρίζουν καὶ μερικοὶ πάλι ἐπιδοκιμά-
ζανε, κουνώντας σερσέμικα τὰ κεφαλάκια τους τὰ
χεραφετημένα τᾶχατε καὶ τὰ πολύξερα. Ἡ Χρυ-
σοῦλα ἔτρεμε σύσσωμη. (Ἦ! νὰ τὸν ἀρπάξει ἀπὸ
κεῖ μέσα, νὰ τονε γλυτώσει ἀπὸ αὐτὸ τὸ πλῆθος
πὺ τὸν περικυκλώνει—ὁ πὺς τὸν περικυκλώνουν
μαυροντυμένοι ἔτσι σὰν τὰ κοράκια!—καὶ νὰ πᾶνε
οἱ δύο τους νὰ καθίσουνε κοντὰ κοντὰ στὴν κάμερὰ
τοῦ πάλι, μὲ τὰ πολλὰ βιβλία, μὲ τὴν ἀναμμένη
φωτιά, τῆ ζεστὴ ζεστὴ καμερίτσα τους ὄπου ὁ θό-
ρυθος τῆς ζωῆς πὺ ἀνεβθίνει ἀπὸ τοὺς δρόμους
μόλις χτυπήσει στὸ παρᾶθυρό τους τὸ κλειστό, σπᾶ
ἀπάνω στὰ τζάμια, γίνεται θρύμμα καὶ πέφτει.)

Ὁ Ὁρέστης τίποτα δὲν εἶδε. Τὰ μάτια του
τὰ μεγάλα τὰ ὄραματικά, βλέπανε μόνο ὄλα τὰ
ὄμορφα πράγματα πὺ δὲν ὑπάρχουν. Ἡ Χρυσοῦλα
τόνε θεωροῦσε ἔτσι ἀποροφημένο ὄλο στὴ σκέψη, κ' ἢ
καρδιά τῆς σφιγγότανε ἀπὸ ἑνα βαθύτατο πόνο.
Ναί, τίς στιγμὲς αὐτὲς ἢ Ἰδέα εἶναι ἢ νικητρά
μῆσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀγαπημένου τῆς καὶ ἢ Ἀγάπη
τίποτα-τίποτα, ἑνα προσκεφάλι μόνο ἀπὸ βυσσινί

καμώματα και χώματα ἐνὸς ψεύτη.
Τὰ πάντα ὑπάρχουν ἀπὸ τῆ στιγμῆ

ποῦ βλέπονται σὲ νοῦ τρανοῦ καθρέφτη.

21

Φιλόσοφος ὁ νοῦς, νεφελοχτίστης.

Μὰ γρικῶ τὴν καρδιά μου μέσ' στὰ στήθια,
κ' εἶναι ὁ χρησμός, καὶ ἀλάθευτος, τῆς πίστεως :

—Κ' εὐῶ, ζωὴ καὶ κόσμος κι δλα, ἀλήθεια.
Καὶ ἡ καρδιά καταχτήτρα, καὶ τὰδράχτι
κρατεῖ τῆς Μοίρας· φέρνε τὴν βοήθεια,

φιλέ, μαχαίρι, σὰν τὸν καταρράχτη
κύλα, σάμπως θὰ ζήσης χίλια χρόνια
ζῆσε, πέψτε, δροσιά ἢ βουλκάνου στάχτη,

καὶ οἱ καρδιὲς μὲ τὰ πάθια, νὰ τὰ αἰώνια !
Τῶν προβλημάτων μὴν κοιτᾶς τὸ γρύπα.
'Εὐὸ σ' ἐσένα γίνε ἡ τύχη ἢ πρόνοια,

Γέλα, ἀγάπαγε, κλαίγε, μίσαε, χτύπα.

22

Κ' ἐγὼ, προφήτη Σκάλδε, ἐπαναστάτης.
Σὰν ἐσέ, μιὰ ἐπανάσταση γνωρίζω,
Κατακλυσμός τὸ φοβερό ὄνομά τῆς.

Κατακλυσμός· μόνο σ' αὐτόνε ἐλπίζω,
νερό, νερό, νερό, γιὰ νὰ τὸν κάμω.
Κ' ὕστερα τί θὰ γίνῃ ; Δὲ φροντίζω.

'Ο κόσμος τὸ ψωμί τὸ τρώει χαράμι.
Καλοί, κακοί, Νθε, κι ἄνθρωποι καὶ χτήνη
κι δλα νὰ τὰ σαρώσῃ τὸ ποτάμι,

σπόρος ἀπ' τὴ σπορά μας νὰ μὴ μείνῃ.
—Τὰ λόγια σου καὶ λόγια μου, ὦ προφήτη !—
Μὰ ἡ κιβωτό ; Νὰ τιναχτῆ καὶ κείνη.

Τὸ νερό φέρτε. 'Εγὼ τὸ δυναμίτη.

23

'Εκεῖνος μέσ' στὸ δρόμο ποῦ γυρίζει
ἀπὸ τὸ χέρι ἐνὸς παιδιοῦ συρμένος,
καὶ ποῦ ἡ κορμωστασιά του σοῦ θυμίζει
κάποιων ἡρώων, κάποιων ἡμίθεων γένος,

'Εκεῖνος εἶναι ποῦ ὄριζε τὴν Πόλη,
βασιλιάς τῆς πορφυρογεννημένος.

Τόνε ζῶσαν ἀγκάθια καὶ τριβόλοι,
βασιλεῖο, θρόνος, δύναμη, κομμάτια.
Κι ἀπὸ τοῦ Χάρου πιὸ κακὸ τὸ βόλι

τὸ τύφλωμα τοῦ νύχτωσε τὰ μάτια.
Μὰ δλο τραβᾶ, μὲ τὸ παιδάκι ἀντάμα,
σὰ γιὰ νὰ μπῆ στὰ πρώτα του παλάτια.

Ποῖός εἶναι ; εἶναι γιὰ θάμασμα ἢ γιὰ κλάμα ;

24

—Τὰ παλάτια. Κι αὐτά ;—Καὶ τί μὲ τοῦτο ;
Κάμπους γιὰ τέντες θέλουμε· γκρεμίστε.
Στὰ πάντα ἄς πέσῃ ἐδῶ μπαλντάς ἢ κνοῦτο.—

—Τίς ἐκκλησιές ;—Μὴν τρέμετε· γκρεμίστε.
Γιὰ τοὺς λαοὺς τῆς 'Επιστήμης τόπο !—
—Κι αὐτὰ τὰ ὄρατα τὰγάματα ;—Γκρεμίστε,

κι ἀναθέματα—μὴ σὰς κάνῃ κόπο !—
σωριάστε ἀπὸ τὶς πέτρες τους. Γκρεμίστε.—
—Τὸ περιβόλι ;—Γιὰ τὸν ξυλοκόπο.—

—Τὰ μνήματα, ἱερά.—Κι αὐτὰ συντρίμια.
Ρούγα πλατεῖά. 'Απὸ πάνω τους πατήστε
πρὸς τῆς μεγάλης θάλασσας τάσημα,

πρὸς τὰ σμαράγδια τοῦ βουνοῦ. Γκρεμίστε.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

ΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Σ' αὐτὸ τὸ μέρος τῆς Ἄσπρης Θάλασσας ποῦ
εἶναι τὸ Νησί, εἶναι οἱ ἄνεμοι μαζόνονται καὶ σαρό-
νουν τὴ θάλασσα καὶ τὸν ἀέρα. Βορριάδες, νοτιές,
δυτικοὶ καὶ ἀνατολικοὶ φυσομανοὺν λυσοασμένοι καὶ
στριφογυρίζουν καὶ χυμίζουν καὶ χτυποῦν κατεπάνω
στὰ βουνα ποῦ τοὺς ξαναστέλνουν πίσω, καὶ χώνον-
ται μέσα στοὺς κόλπους τῆς στεριάς καὶ ξαναθαί-
νουν καὶ περνοῦν ἀνάμεσα στὰ νησιά σὰν πνεύ-
ματα καὶ σὰν κλέφτες καὶ σφυρίζουν ἀδιάκοπα τὴ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 355 φύλλο.

λαλιά τους ποῦ εἶναι μυστήρια. Σπάνια σὲ κείνα τὰ
μέρη ἀφίνουν τὴ θάλασσα ἀτάραχη οἱ ἀνεμοζάλες.
Τὰ νερά τῆς Μαύρης Θάλασσας μαλόνουν ἀτέ-
λειωτα μὲ τῆς Ἄσπρης τὰ νερά, περνώντας ἀπὸ τὶς
δυὸ στενωσιὲς ἀνάμεσα σὲς δυὸ μεγάλες στεριές,
Εὐρώπη καὶ Ἀσία. Μαζόνονται κάποτε οἱ ἄνεμοι
σ' ἓνα ἀπὸ τὰ στενά εἶναι μαζῶ μπλεγμένοι καὶ κλώ-
θουν καὶ στριφογυρίζουν καὶ σπάζουν τὸν ἀέρα καὶ
παλεύουν ἀναμεταξύ τους καὶ ξανασκορπίζονται χυ-
μίζοντας ἄγρια, τρελλὰ καὶ ἀκράτητα στὰ πέρατα,
λές, τῆς γῆς. Καὶ κάποτε ξαφνικὰ χάνονται εἶναι τὰ
μαγεμένοι καὶ μοναχὸ ἓνα ἀπαλότατο γλυκὸ ἀε-
ράκι· χαϊδεύει τὴ θάλασσα καὶ σουρόνει τὰ νερά λα-
φρότατα. Καὶ ἡ θάλασσα τότε γελᾷ. Ἡ γαλήνη
τέλεια δὲν ὑπάρχει· ζῆ πάντα ἡ θάλασσα εἶσο καὶ
νὰ φαίνεται ἀπ' ἔξω κοιμισμένη καὶ ἀσάλευτη. Εἶναι
πάντα ετοιμὴ νὰ θυμώσει· εἶσο καὶ ἂν φαίνεται ἡμερη
καὶ γελαστή. Καὶ ἄμα θυμώσει αὐτὴ ἡ ἄξενη θά-
λασσα, σηκώνει ἄγρια κύματα καὶ ἀφρίζει· καὶ χτυπᾷ
καὶ δέρνει τὰ ἀνοιχτὰ τ' ἀκρογιάλια. Ἀνάμεσα στὰ
δυὸ νησιά ποῦ προβάλλουν σὲ κείνο τὸ μέρος, κά-
ποιος δαίμονας, λέει ὁ λαός, εἶναι κρυμμένος στῆς
θάλασσας τὸν πάτο καὶ ἄμα θυμώσει, αὐτὸς ταραξίει
καὶ ἀναστατώνει τὰ νερά. 'Εκεῖ κοντὰ ἔχει τὴ σπη-
λιά τῆς καὶ ἡ θεὰ ἢ Θέτιδα.

Γύρω γύρω γλείφει τὸ νησί ἡ θάλασσα μὲ τὰ
γλυκὰ τῆς κυματάκια, στὴ γαλήνη. Γύρω τριγύρω
τὸ δέρνει ἡ θάλασσα τὸ νησί, ἡ θυμωμένη, δταν μα-
λόνει μὲ τοὺς ἀνέμους. Γύρω ἀγκαλιάζει τὸ νησί ἡ
θάλασσα τὸ καλοκαίρι καὶ πότε τὸ σφίγγει περισ-
σότερο, πότε κουράζεται· καὶ χαλαρόνει λίγο τὴ δρο-
σερὴ ἀγκαλιά τῆς, τὴ μυρωδιασμένη. Καὶ τὸ χει-
μῶνα εἶναι λιγώτερο παγωμένη ἀπὸ τὸν ἀέρα. Τότε,
τὴν αὐγὴ, σὰ δὲ φυσᾷ ἄνεμος βγαίνει ὁ ἥλιος καὶ
τὴ βλέπει ποῦ ἀχνίζει. Μὰ, καλοκαίρι κακοκαίρι,
εἶτι καὶ νάναι, τὸ ἔχει στὴν ἀγκαλιά τῆς ἡ θά-
λασσα τὸ νησί καὶ τὸ σφίγγει ὀλοῦθε. Μὰ τὸ νησί
μπροβάλλει στὰ ὕψη, γυρεύοντας ἀναπνοὴ καὶ λευ-
τεριά.

Τοῦ νησιοῦ σύνορα εἶναι ἡ θάλασσα, σύνορα ποῦ
ξεκάνουν καθαρά καὶ ἔξωτερα φαίνονται. Τὸ νησί τὸ
ξεμοναχιάζει ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμο ἡ θάλασσα καὶ
τὴ ξεχωριστό, δλάκαιρο, μοναχὸ. 'Εδῶ στεριά, ἐκεῖ
τριγύρω θάλασσα. Ἀπὸ τὴν κορυφὴ φαίνονται· εἶσο
τρόγυρα τὰ σύνορα βέβαια, ὠρισμένα, ἀναμφισβή-
τητα. Ποῖός ἄνθρωπος μπορεῖ ποτὲ νὰ ἀμφισβητήσῃ
τὰ σύνορα αὐτὰ ; Ποῖός μπορεῖ νὰ ἀρνηθῆ τὴ θά-

βελούδο, ἓνα προσκεφάλι ἀπὸ κλῆ δπου βαροπατοῦσε
τὰ πόδια τῆς ἡ Ἄλλη.

«Κι ἀποτεινομαί σήμερα σὲ Σὰς τοὺς ἐκλεχτοὺς
(μερικοὶ ξεροκοκκινῆσαν ἀπὸ εὐχαρίστηση ἄλλοι
κρυφοχαμογελάσανε τοὺς—ἐκλεχτοὺς!) σήμερα, σὲς
25 τοῦ Μάρτη, γιὰ νὰ κηρύξωμε κ' ἐμεῖς μιὰν
ἄλλη ἐπανάσταση πιὸ βαθιὰ καὶ πιὸ μεγάλη ἀπὸ
κείνη ποῦ διαλάλησε τὴν κ' ἑκατὸ χρόνια ὁ Κο-
ραῆς. 'Εχομε ἀνάγκη ἀπὸ μιὰν ἀπέραντη καὶ σύ-
ριζῆ ἐπανάσταση στὴν ἀνατροπὴ τοῦ νοῦ καὶ τῆς
καρδιάς μας. Θέλετε ν' ἀναλάβετε ἓναν τέτοιο ἀ-
γῶνα ; Περίμενα ἐδῶ, ἀπάνω στὸν τάφο τοῦ Κο-
ραῆ, σήμερα τέτοια μέρα νὰ Σὰς τὸ διαλαλήσω.
Εἶμαι ὁ Ρήγας Φερατός, μιὰς μεγάλης πνευματικῆς
'Επανάστασης ! 'Ορκίζεστε ;»

Πῶς σκιαζονται ξάφνου καὶ στέκονται, καὶ
πῶς ὕστερα δρομένονε καὶ φεύγουν τὰ πρόβατα στὴ
στάνη, μέσα στοὺς διπλομανταλωμένους τοίχους,
πλάι-πλάι στὸν τσοπάνη νὰ σωθοῦνε σὰν ἀντικρύ
σων λύκο ;

'Ἐτσι κ' οἱ ψυχές τῶν «'Εκλεχτῶν» αὐτῶν στα-
θήκανε μιὰ στιγμὴ ξαφνισμένες μπροστὰ σὲ τὴση
κακὴν ὁρμὴ κ' ἔπειτα μεμιὰς τρεμογόνατες πήρανε
πατεῖς με πατῶ σε τὸ χιλοπατημένο μονοπάτι καὶ

πατόκορρα χωστήκανε πίσω ἀπὸ τὴ λογικὴ τὴν
ἀσάλευτη τῶν πρακτικῶν καὶ τῶν φρονιμῶν ἀν-
θρώπων.

«'Ορκίζεστε ; Γιατί πρέπει ἐπιτέλους τώρα ποῦ
εἶλαστε νέοι, νὰ τὸ ἀποφασίσωμε : Δυὸ δρόμοι ἀνοι-
γονται μπροστὰ μας στὴ ζωὴ : ἡ νῆσαι εὐτυχῆς,
νὰ ζεῖς ἡρεμὰ καὶ χορτασμένα μιὰ ζωὴ προβατένια
μέσα στὰ κιοτήδικα κοπάδια, νᾶχεις στάνη τὸ χει-
μῶνα καὶ χλωρὸ λιβάδι τὸ καλοκαίρι, ἢ νῆσαι δυ-
στυχῆς καὶ μόνος καὶ ὑπέροχος. Νὰ χτιζέσαι, ν' ἀγω-
νίζεσαι, νὰ προχωρεῖς, ν' ἀνεβαίνεις ὡς νὰ ὑψώσεις
σιδεροθέμελο κι ἀστροστεφανωμένο τῆς Ἀτομικότητάς
σου τὸν Πύργο. Διαλέξετε »

Μὰ οἱ ψυχές ποῦ εἶσανε τώρα πιά στὴ στάνη
δίπλα-δίπλα στὸ βοσκὸ, προβάλανε ἀπὸ τὶς θυρίδες
τὶς στενές κ' εἶδανε τὸ λύκο νὰ οὐρλιάζει καὶ νὰ
θέλει νὰ μπῆ μέσα, κι ἀρχίσανε γυροστραφισμένες κι
ἀσφλισμένες ὡς εἶσανε, νὰ τὸν εἰρωνεύονται καὶ νὰ
τὸν περιφρονοῦνε.

— Τί 'ναι αὐτά ; Τί 'ναι αὐτά ; Εἶπε μὲ ἐκ-
φραση ἀηδίας ὁ κρεμανταλάς. Συνωμοσιές ;

Τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του ξεβιδῶσανε σὰν
κάποιοι ξύλινοι πιερότοι ἔταν τοὺς τραβοῦνε τὸ
σπάγγο.

— Δὲν τονὲ χωνεύω τὸν ἄτιμο ! εἶπε σφίγγον
τας τὸ γρόθο του ὁ μπράβος.

— Μ' αὐτὸς εἶναι θεότρελλος ! ἐξωφρενῶν ἔ
Κυτάχτε τὰ μάτια του.

Χιχίχι, κρυφογελάσανε εἶσο γύρω τριγύρω.

«'Ο Σούδερμαν στὴ Μάγδα νομίζω λέει : «Μα-
ζεῖται κανένας τὰ ἐρείπια τὰ παλιά καὶ χτιζεῖ και-
νούργια παλάτια». Κι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀου-
χώρητο φταίσμα τῆς ἐποχῆς μας. Τὰ ἐρείπια τῆς
θρησκείας τῆς παραδεγμένης ἠθικῆς, τῶν κοινωνικῶν
συνθηκῶν εἶναι μολεμένα καὶ μισματικά, γεμάτα
ἀπὸ τὰ μικρόβια τῆς κμαθείας καὶ τῆς διαφθορᾶς
καὶ πρέπει νὰ καθαριστοῦν ἀπὸ αὐτὰ τέλεια οἱ ψυ-
χῆς καὶ νᾶρθῃ ἡ 'Επιστήμη νὰ θέσει καινούργια θε-
μέλια μὲ καινούργια ὄλικά.»

'Απάνω στὸ μίτωπό του ἔπεσε ἓνα σκουρό ἀπὸ
τὰ μαλλιά του κ' ἔτσι πήρε ξάφνου μιὰ παράξενη
ἐκφραση σκουρόμαλλου παιδιοῦ ποῦ παίζει στὴν ἀ-
κρογιαλιά ἐνάντια τοῦ ἀνέμου. «'Εμοιαζε παιδί ποῦ
τρέχει στὴ θάλασσα τῆς ζωῆς κι ἀπλώνει ἀνήξερα
τὰ χέρια του νομίζοντας λίγο ἀκόμα καὶ θ' ἀγγίξει
κάποια ἀπόμακρα νησιά (νησιά ἢ σύννεφα καὶ
καπνοί ;)

— Ἀλήθεια, εἶδα τὴ Σουάνα χτὶς βράδυ . . .

λασσα, τή θάλασσα πού πλάθει ἀκρογιάλια ;

Τὸν καιρὸ τοῦ μεγάλου κατακλυσμοῦ τὰ νερά τοῦ Εὐξεινου Πόντου ἀνοίξαν δρόμο ἀπὸ τῆ Βόσπορο καὶ τὸν Ἑλλάσποντο. Ὅλα τὰ νησιά καὶ ὅλα τὰ περιγιάλια τῶν μερῶν ἐκείνων πλημμύρισαν, καὶ στὸ βουνὸ τοῦ νησιοῦ, τὸ ψηλότετο, πού μοναχὸ ἔμεινε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὰ νερά, ὄρμησαν καὶ συνάχτηκαν κατατρομαγμένοι οἱ ἄνθρωποι νὰ γλυτώσουν. Καθὼς ἀνέβαιναν τὰ νερά ἐλόενα καὶ περισσότερο, προσευχήθησαν στοὺς θεοὺς οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀπὸ γλύτωσαν ἀπὸ τὸν πνιγμὸ, στὰ μέρη πού σταμάτησε ἡ θάλασσα ἔστησαν γύρω γύρω στὸ νησι βωμοὺς στοὺς μεγάλους θεοὺς, σημάδια καὶ σύνορα τῆς σιτηρίας. Στὸς βωμοὺς αὐτοὺς χιλιάδες χρόνια ἔπειτα ἔκαναν ἀκόμη θυσιές στοὺς θεοὺς οἱ ἄνθρωποι. Τὰ σημάδια αὐτὰ ἔμειναν καὶ εἶναι ἀπὸ τὸν καιρὸ ἐκεῖνο τὰ σύνορα τοῦ νησιοῦ. Μὰ δὲν τὰ ἐπλάσαν οἱ ἄνθρωποι τὰ σύνορα αὐτά. Τὰ ἔπλασε ἡ θάλασσα πῶς νὰ τὰ ἀμφισβητήσουν ; Γι' αὐτὸ τὰ ἐπικύρωσαν μὲ τὰ τεχνητὰ σημάδια τους. Τοῦ νησιοῦ τὰ σύνορα χωρὶς τὴν ἐπικύρωση τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουν.

Ἄς σηκώσουν τίς ἀγκυρές τὰ καράβια τῶν ἀνθρώπων μὲ τὸν ἀγριο βορριά ἢ μὲ τὴν μανιασμένη τὴ νοτιά νὰ τραθήξουν κατὰ τὸ πέλαγο, κατὰ τὰ νησιά ἢ κατὰ τὴν ἀντικρινὴν στεριά. Θὰ βουλάξουν σύζυλα. Γι' αὐτὸ μὴνες κάποτε περνοῦν χωρὶς συγκοινωνία οἱ νησιώτες μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Καὶ τὸ καλοκαίρι ἀκόμη ὁ ἀνεμὸς εἶναι συχνὰ ἀγριώτερος παρ' ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ ταξιδέψουν. Μιλοῦνε μονάχα ἀναμεταξύ τους, ἄνθρωπο ξένο δὲν ἀνακρύβουν, καὶ λέγουν τὰ δικὰ τους, καὶ ὅλο τὰ δικὰ τους ξαναλένε. Ἔτσι γίνονται οἱ νησιώτες. Ζοῦν μετὰξύ τους καὶ κυττάζουν πάντα κατὰ τὴ μεγάλη θάλασσα μὴν τοὺς φέρνει κανένα μήνυμα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Συνήθισε ἡ ματιά τους νὰ ἀντικρύζει τὸ πέλαγο καὶ τίς μακρυνὲς στεριὰς μὲ τίς πολιτείες καὶ τὰ ξένα νησιά καὶ ἀκρογιάλια. Συνήθισε τ' αὐτὶ τους νὰ λογαριάζει τὴ δύναμη τῶν ἀνέμων καὶ τὸ θυμὸ τους. Ἐμαθῶν νὰ ὑποψιάζονται τὴ θάλασσα πάντα. Καὶ ἔταν ἀκόμη γελᾶε αὐτὴ, οἱ νησιώτες μένουνε συλλογισμένοι. Αἰῶνες πέρασαν ἔτσι ζωσμένοι ἀπὸ τὴν ἄξενη θάλασσα καὶ τὰ ἄξένα περιγιάλια. Γενεές γενεῶν πέρασαν καὶ ζοῦν ἀναμεταξύ τους οἱ νησιώτες ρίχνοντας ματιὰς στὴ μεγάλη θάλασσα καὶ ἀκούοντας τὴ βοή της καὶ τὰ βογγητὰ τῶν ἀνέμων. Καὶ γίνηκαν ἄλλοι ἄνθρωποι. Οἱ στεριανοὶ ἀναγκάστησαν νὰ πάρουν βουνὰ

γιὰ σύνορα καὶ νὰ χτίσουν κάστρα στὶς κλεισούρες καὶ στὶς ράχες σκοπιές. Καὶ αὐτῶν τὸ κράτος ἦταν μικρὸ σὰν τὸ νησί, καὶ ἀπὸ ἓνα βουνάκι στὴ μέση τοῦ κάμπου φαίνονταν ἄλλοτε τὰ κάστρα ὅλα τριγύρω καὶ σὰν περιδέραιο τὰ βουνὰ πού ἦταν σύνορα. Ἄλλοι πάλε ἔκαναν τὸν τόπο τους τόσο μεγάλο πού δὲ φαίνονται τὰ σύνορά του καὶ δὲν ἔξερουν καὶ οἱ ἴδιοι καλὰ καλὰ πού τελειώνει ὁ τόπος τους.

Μὰ τὰ πλατεῖα σύνορα δὲ φανερόνουν πάντα λαὸ πλατύμαλο καὶ μεγαλόκαρδο φανερόνουν μονάχα μεγάλο ἀνθρωπομαζώμα. Καὶ τὰ ἀνθρωπομαζώματα ὅλο ἀπλώνονται περισσότερο, ξεχάνονται, χαλαρβένεται ἡ σύστασή τους, καὶ στενεύει ἡ ψυχὴ τῶν αὐτῶν.

Ἐκεῖνοι πάλε πού ἔχουν τὰ στενὰ σύνορα καὶ τὰ βλέπουν οἱ ἴδιοι γύρω τους, περιμαζεύονται, φυλάγονται περισσότερο, συμπυκνώνεται ἡ ψυχὴ τους, δὲν ξεχνοῦν τὸν ἑαυτὸ τους εὐκολα καὶ ἀνεβαίνουν πρὸς τὰ ὕψη. Γίνονται βαθύτεροι καὶ ψηλότεροι.

Ἔτσι καὶ τὸ νησι πού τὸ σφίγγουν ὀλόγυρα τὰ σύνορά του ξεπετιέται πρὸς τὰ ὕψη.

Οἱ Ἕλληνες εἶναι σχεδὸν παντοῦ νησιώτες σχεδὸν παντοῦ βλέπουν τὰ σύνορά τους—τὴ θάλασσα. Μὰ ἡ θάλασσα πού ξεχωρίζει ἀνθρώπους ἀπὸ ἄλλους ἀνθρώπους, ἡ ἴδια τοὺς εἶναι ἀνοιχτὴ γιὰ ταξίδια σὲ τόπους καὶ ἄλλους τόπους.

Τὸ νησι ὡς τόσο εἶναι πάντα κατὰ ξεχωριστὸ καὶ ὀλάκερο. Ἔτσι τὸ βλέπει κανεὶς ἀπ' ὄξω. Καὶ ἀπὸ ἀπὸ τὴν ψηλὴν του κορυφὴν πάλι ἔτσι τὸ βλέπει—ἐρημικὸ μέσα στὸ πέλαγο.

Σὲ κείνο τὸ μέρος τῆς Ἀσπρῆς Θάλασσας πού εἶναι τὸ νησι καὶ γίνονται ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια αἰφώνες, σεισμοί, κατακλυσμοὶ καὶ καταποντισμοί, μπορεῖ καὶ τὸ νησι ὀλάκερο μὲ τὰ σύνορά του νὰ χαθεῖ. Οἱ σφουγγαράδες πού βουτοῦν σὲ κείνα τὰ νερά, λέγουν πῶς ἀνάμεσα στὸ νησι καὶ στὴ στεριά βλέπουν μιὰ βουλιαγμένη πολιτεία. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἀναφέρουν πῶς ἐκεῖ ἄλλοτε ἦταν νησιά πού τὰ ἔθαψε ἡ θάλασσα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗ
ΠΑΛΙΟΙ ΣΚΟΠΟΙ
ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΔΡ. 2
ΚΑΙ ΔΡ. 2 1/2 ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

„ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ“

(Ἐνα γράμμα τοῦ κληρονομητῆ κ. E. Clément)

Φίλε Ταγκόπουλε,

Διάβασα τὸ δραματάκι σου στὴν α' Ὁξώπορτα καὶ μοῦ κίνησε ζωηρὰ τὸ διαφέρο μου. Βάζεις μπροστά στὰ μάτια μας μιὰ τερατώδη κοινωνικὴ ἀδικία, κληρονομημένη μαζί καὶ ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς ἀρχαίας Πολιτείας, πού ἀνοίγταν κάθε δικαίωμα γιὰ τὸ καλὸ τῆς σκλάβας γυναίκας καὶ ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς χριστιανικῆς πού ἀποδοκιμάζει κάθε ἔνωση πού δὲν εἶν' εὐλογημένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Ἄν ἡ στενὴ τούτη ἀντίληψη κρατιέται ἀκόμα σήμερα στὰ ἦθη μας, ἡ νέα θρησκεία τοῦ παρὰ εἶν' ἀφορμὴ, καὶ ἡ πλουτοκρατία πού ἐμποδίζει τὸ φτωχὸ κορίτσι νὰ μπη μέσα στὴν ἀστική τὴν οἰκογένεια. Χρειαζέται ἓνα ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ ἐπεύλιμα γιὰ ν' ἀλλάξουν καὶ οἱ ὄροι πού ἐνώνουν τὸν ἄντρα καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ γιὰ νὰ βλέπεται, ἀλλοιώτικ' ἀπὸ τὴν πόρνη πού πουλιέται στὸν καθένα, ἡ γυναῖκα πού λεύτερα παραδίενε' ἐνδὸς μόνου ἄντρα. Ἄς εὐχηθοῦμε καὶ ἄς ἐλπίσουμε τὸ μελλόμενο τοῦτο σταθμὸ προκοπῆς πρὸς αὐτοῦ τραβᾷ ὁ πολιτισμὸς μας. Μὰ ἴσαμε τότε ἀσπίδοσση θὰ εἶτανε ἡ κόρη πού θὰ χαίροταν τὸν ἔρωτα ἔξω ἀπὸ τοὺς καθιερωμένους θεσμούς. Τρέχει πάντα τὸν κίντυνο νὰ πεταχθῆ στὸ δρόμο καὶ νὰ μείνη ἐκεῖ.

Κι ἄλλοι δραματικοί, καὶ στὴ Γαλλία καὶ ἄλλοῦ, σταματήσανε τὴν προσοχὴ τοῦ κόσμου στὸ θέμα τοῦτο πού πονεῖ. Τὸ ἔφερες μὲ τὴ δεξιοσύνη σου καὶ στὴν Ἑλληνικὴ σκηνή.

Ἡ Λίνα σου συγκινεῖ, εὐγενική, μὰ τσουχερὴ στὸ θυμὸ της ἀπάνου καὶ μὲ τὴν εἰρωνία της. Τὴ λυπόμαστε γιατί ἀδικα δυστυχεῖ, καὶ τὴν ἐπιδοκιμάζουμε, γιατί βρίσκεται στὴ λογικὴ καὶ τὴν ἀλήθειαν. Τὴν ἀγανάκτηση καὶ τὸ πάθος της τὰ δείχνει σὲ κινήματα ἔξω. Σκίτσο πού τοῦ χρειάζεται λιγάκι ἀκόμα, τόσα δά, γιὰ νὰ γίνῃ ὠραία ζωγραφιά.

Ὁ Ντίνος εἶν' ἓνας ἄθλιος, ἓνας πρόστιχος, ὅπως τότε θέλησες καὶ ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶναι. Ὅσο γιὰ τὴν κυρία Βουρλά, χρειαζότανε νὰ δυναμωθῆ ἢ ἀντίθεση μεταξὺ τῆς ἀναξιούνης της καὶ τῆς ἀξίας τῆς γελοσμένης γυναίκας γι' αὐτὸ τὴν ἔκομες πλοῦσια, μητέρα χωρὶς τιμὴ, πού ξαναγοράζει τὴν ἀτιμία της μὲ χρυσάφι. Φοβᾶμαι μήπως ὁ τρόπος τοῦτο εἶναι τεχνητός, καὶ ὄχι πολὺ χρήσιμος γιὰ τὸ ζήτημά σου γιὰτι καὶ ἡ περίστασις τῆς Λίνας πάντα θὰ καὶ

εἶπε στὸ Δὸν Ζουὰν ἓνας παχὴς σπουδαστὴς χτηνίατρος, ὀλοστρόγγυλος, εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴ ζωὴ, πού τὰ μάγουλά του γυαλίζανε σὰ νῆσανε ἀλειμένα βούτυρο. Φοροῦσε φράκο καὶ κόκκινη γραβάτα.

— Τὴν εἶδες, γιαιτρε μου ; Εἶτανε μὲ τὴ Νίνα ; Τί σοῦπε γιὰ μένα ;

— Σοῦσα ! φώναξεν ὁ δάσκαλος ἐξωφρενῶν γιατί δὲν τὸν ἀφάνανε ἡσυχὸ νὰ παίρνει σημειώσεις.

ἌἘκεῖνοι μὲ τὰ πλατεῖα μέτωπα πού πηγαίνουνε μπροστὰ καὶ φτάσανε πιά στὴν κορυφὴ Φασγά, γυρίζουν κάποτε πίσω καὶ μᾶς χιμογελοῦνε. Ναι, σιμώνουμε στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας καὶ ἀρχίζουμε πιά μέσα στὰ ροδοχαράματα τῆς Αὐγῆς νὰ διακρίνομε νὰ λαμπροκοποῦν στὸν ἥλιο οἱ τροῦλοι καὶ τὰ καμπαναριά κ' οἱ πύργοι τῆς καινούργιας Θρησκείας καὶ Ἡθικῆς καὶ Κοινωνίας. »

Ἐμοιαζε τώρα μὲ τοὺς ὄμορφους δισκοβόλους πού ρίχνοντας τὸ δίσκο σὲ μαρμαρένια στάδια πλέκουν καὶ ξεπλέκουν καὶ ξαναπλέκουν πάλι τίς ἐφθδικὲς ἀρμονίες τῶν σάρκινων γραμμῶν.

Κ' ἔμοιαζε ἀκόμα, ἔτσι πού ἀποτραβήχτηκε γιὰ νὰ συλλάβει τὴν ἰδέα πού ἀταραποδιάβαινε μπροστὰ ἀπὸ τ' ἀναμένα του τὰ μάτια, ἔμοιαζε

ἀπαράλλαχτα μὲ τὴν τίγρη πού παραμονεύει φλογατοῦσα καὶ σφιγτοκουλουριάζεται γιὰ νὰ χυμῆξει σὰ δυνατοτυλιγμένο ἀτσάλινο ἰλατήριον καὶ νὰ γραπώσει ἀπὸ τὸ λακιδὸ τὴν ὀμορφὴ ἰλαφίνα πού τὰ μετάνυχτα μὲ τὸ φεγγάρι πάει ξενιοαση σιτῆς λήμνης τὰ νερά νὰ πιεῖ.

« Ὁλοένα φερνόμαστε, θέλοντας καὶ μὴ, στὴν ἀληθινὴ θρησκεία, τὴ φυσιολατρεία. Ὅχι τὴ φυσιολατρεία τῶν ἀρχαίων—αὐτὴ δὲ γυρίζει πιά, εἶταν ἀχώριστα δεμένη μὲ τὴν ἀφίλεια καὶ τὴν ἀμάθεια τῶν πρώτων ἀνθρώπων, μόνο τὴ φυσιολατρεία τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ ἀδροστόχαστη πού πέταξε σκισμένους κάτω τοὺς πέπλους τοὺς ἱερατικούς καὶ μᾶς φανέρωσε μὲ τὴ γύμνια της τὸ μιστηριώδικο καὶ πανώριο ζετύλιγμα τῶν ὀργανισμῶν καὶ μᾶς ἔμαθε νὰ ἐννοοῦμε κ' ἐπομένως ν' ἀγαποῦμε ὅλα γύρω μας τ' ἀψυχα καὶ ζωντανά. Ὅλοι οἱ ὀργανισμοὶ ἀπὸ τοὺς βιοφόρους καὶ ἀπὸρρητους ὀργανισμοὺς ἴσαμε τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ὑπεράνθρωπο εἶμαστε ἀδερφοὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο Πατέρα, τὸν ἥλιο, καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια Μάνα, τὴ Γῆ. Κ' ἔτσι γεννιέται μέσα μας στοχατικὸ καὶ πολυῆερο τὸ αἶσθημα τῆς συμπάθειας καὶ τῆς συγγένειας κ' ἡ παρηγορήτρα ἀντίληψη πῶς δὲ βρισκόμαστε σὲ ξένο σπιτί. Εἶμαστε στὸ σπιτί μας, στὸ

πκτέρη καὶ τῆς μητέρας μας, καὶ γλυτώσαμε ἐπιτέλους ἀπὸ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἀεροκοπανίστρα νοσταλγία τ' οὐρανοῦ. Τὸ ἐναντίον, ἐν πηγαίναμε σὲ τέτοιον οὐρανὸ, θῆμαστε ἀπαρηγόρητοι σὰν τοὺς ξενιτεμένους καὶ θὰ νοιώθαμε ἀγιάτρευτη τὴ νοσταλγία τῆς Πατρίδας Γῆς. »

(Μπήκατε ποτὲ σὲ δάσος πυκνοφυόντωτο καὶ ἀκούσατε ποτὲ τὸ βουητὸ καὶ τὴν ἀντάρα πού σηκώνουνε τ' ἀνεμικὰ, ὅταν περνοῦν καθάλα ἀπάνου ἀπὸ τίς φουρτουνιασμένες, δυσκολολύγιστες κορφές τῶν δρυγιάδων καὶ ρίχνονται μέσα στὶς βαθυπράσινες φυλλωσιές τῶν πεύκων, συρομαδώντας ἀπὸ τὰ κλαδιά, διπλόχορτα, τὴν ὄρμη γιὰ γάμους γύρη ; Κ' εἶδατε πῶς σηκώνεται αὐτὴ σύγγεφο γεμάτο ἀβάσταχτες μπόρες ἀγάπης καὶ χύνετα : ἀπάνου στᾶλλα πεύκα τὰ φρενιασμένα ἀπὸ τὴ δίψα τοῦ δημιουργικοῦ φιλοῦ ;)

— Τί ναι αὐτά ; Τί ναι αὐτά ; ρωνάξανε τώρα πέντ' ἔξη μὲ περιφρόνηση κουνώντας ἀπειλητικὰ τὰ χέρια τους.

— Τέχει ἀποστηθίσει ἀπὸ κανένα βιβλίον καὶ θέλει νὰ μᾶς τὰ περάσει τῶρα... Μὰ γιὰ ποιὸς μᾶς πῆρε ; γιὰ ποιὸς ; φώναξε ὁ βιβλιοθηκᾶριος σφίγγοντας τοὺς γρόθους του καὶ πηγαίνοντας ἀπὸ τὸν

νοῦσε τὴν ἔγνοια καὶ πάντα θὰ εἶτανε μέσα στὸ δίκιο, καὶ ἀνίσως ἡ κυρία Βουρλά εἶτανε σὲ ὅλα τίμα γυναίκα.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ καλὰ παρατηρημένοι στὸ ἔργοῦσόν· ἀξιολόγητο πράμα.

Κοντολογίης· νά, μιὰ σύντομη πράξη ποὺ ξεδιπλώνει τὴ θλιβερὴ πραγματικότητα, καὶ φέρνει τὴ σκέψη στὸν ἴσο νοῦ καὶ τὴ συγκίνηση στὴν εὐκρινῆ καρδιά. Καλὰ συνεχίζει τὴ σειρά τῶν ἠθικοποιητικῶν σου δραμάτων, μὲ ἀνθρώπινη ἀλήθεια πῶς πολλή, καθὼς φαίνεται, στοὺς χαρακτήρες.

Nice, le 28 Juillet 1909.

E. CLÉMENT

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στὴ Λεϊψία καὶ πουλοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

α) ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΔΑΚΑΣΗ :

- 1) Στὴν ἀνέμη καρφωμένα Δρ. 1.—
- 2) Τραγουδάκι » 1.—
- 3) Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώ-
ρητης » 1.—

β) ΠΟΙΗΣΗ ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗ :

- 4) Μολιδιάτισσα Δρ. 1.—
- 5) Μισιρώτισσα » 1.—
- 6) Ρουμελιώτισσα » 1.50
- 7) Ἀφροδίτη » 1.50
- 8) Χάντε χυδρδε » 1.—
- 9) Μικρούλα » 1.50
- 10) Στὸν Ἐποπα (μαλλιάρικα Πόπι) Χαρίζεται.
*Ὅλα μαζί ἕνας τόμος Δρ. 5.

*Υπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ καὶ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

*Ἐν Ἀθήναις (Πλατεῖα Κάνιγγος)

Ἐγχειρημένη διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1894
Β. Δ. Σχολαῖ τεχνικῶν σπουδῶν ἀνώτεροι :
ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ,
ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
Φοίτησις διετής.
Ἐναρξίς μαθημάτων τῆ 15 Σεπτεμβρίου.
Πρόγραμμα ἀποστέλλεται δωρεάν.
Γίνονται δεκτοὶ μαθηταί.

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8.— Γιὰ τίς Ἐπαρχίας Δρ.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. Χρ. 10.

Γιὰ τίς Ἐπαρχίας δεχόμεστε καὶ τριμηνεῖς (2 Δρ. τὴν τριμηνία) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἀδὲ στείλει μπροστὴ τῆ συντρομῆς του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμῇ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδρόμου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπογείου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κιάσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπω-

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ παραίτηση τοῦ Θεοτόκη—Ὁ Ραμπαῶς Λεβίδης—Τὸ τελευταῖο του κατόρθωμα—Χωρὶς Βουλῆ.

ΟΧΙ ἄναντρος ὁ Θεοτόκης, ἀν ἀληθινὰ παραιτήθηκε τούτη τὴ φορά (γιατὶ πολλὲς φορὲς ἴσαμε τώρα μὰς γέλασε) ἀπὸ τὴν Κομματικὴ ἀρχηγία καὶ ἀπὸ τὸ βουλευτικὸ ἀξίωμα. Ὅχι ἄναντρος, μὰ παλληκάρης, γιατί παλληκάρια εἶναι νὰ πείς ξάστερα τὴ γνώμη σου, ὅσο στραβὴ καὶ ἀνάποδη καὶ ἀν εἶναι, καὶ νὰ πᾶς καλιὰ σου ὕστερα.

Κι αὐτὸ ἔκαμε καὶ ὁ Θεοτόκης. Δῆλωσε πὼς εἶναι ἀντιεπαναστατικός, πὼς δὲν μπορεῖ δηλ. νὰ παραμυθῆ τὸ πολιτικὸ παρελθόν του, καὶ παραιτήθηκε.

Κ' ἔκαμε πολυκαλὰ. Λένε πὼς θὰν τὸνέ μισηθοῦνε καὶ ἄλλοι τριάντα βουλευτάδες ἀπὸ τὸ κόμμα του. Καλὰ θὰ κάμουν καὶ αὐτοί. Μακάρι νὰν τὸνέ μισηθεῖ καὶ ὁ Ράλλης καὶ ὁ Μαυρομιχάλης καὶ ὅλα τὰλλ' ἀστραφτερά ἀστέρια τοῦ γουρφετιοῦ. Δὲ χάθηκε ὁ κόσμος καὶ οὔτε θὰ γίνῃ ἡ παραμικρότερη ζημιὰ. Θὰ κάνουνε μάλιστα ἀγία δουλιὰ. Γιατὶ πρέπει νὰδειαστέῖ πρώτα ἡ Βουλῆ καὶ νὰ καθαριστεῖ καλὰ, γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ μπουνε ὕστερα μέσα οἱ καινούριοι καὶ οἱ ἀληθινοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ.

ΕΝΑΣ μόνο δὲν ὑπάρχει καμιά ἐλπίδα νὰ παραιτηθεῖ,

ὁ Λεβίδης. Καθὼς ἡ ἀρεντεῖα του τὸ δῆλωσε καὶ σὲ συντάχτη τῆς «Ἀκρόπολης», εἶχε δεῖ, καὶ ὅταν ἀκόμα εἶταν Ὑπουργός, πὼς τὸ κακὸ πιά ξεχείλισε καὶ μόνο πὼς μιὰ ἐπαναστάση θὰ μπορούσε νὰν τὸ σταματήσει.

Τὸ εἶχε δεῖ, μὰ δὲν εἶχε τὸ κουράγιο οὔτε νὰν τὸ παῖ οὔτε νὰν τὸ κάμει. Δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰ ἐπαναστατήσει ὁ ἴδιος καὶ νὰ φύγει ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο, δηλώνοντας γιὰ ποιούς λόγους ἔφευγε.

Ὁ Λεβίδης ὅμως οὔτε στίς πιὸ κρίσιμες στιγμὲς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ξεχάσει πὼς εἶναι κομματάρχης καὶ ζητᾷε ὅλα νὰν τὰ ξεμεταλλεύεται γιὰ τοὺς κομματικούς του σκοπούς. Γιατὶ νὰ μὴ ζητήσει νὰ ξεμεταλλευτεῖ γιὰ τοὺς δικούς σκοπούς καὶ τὴν Ἐπανάσταση ;

ΣΤΗΝ πολιτικὴ ἱστορία τοῦ Θεοτόκη (ἀν ἀληθινὰ ἡ πολιτικὴ του ἱστορία τελιώνει σήμερον) θὰ γραφεῖ γιὰ τελευταῖο κατόρθωμα ἡ ὑποδοχὴ ποὺ παρασκευάσε γιὰ τὸ Διάδοχο στὴν Κέρκυρα. Τέτια ὑποδοχὴ, ποὺ ἔκαμε τόσο ἀντιδημοτικὸ τὸ Διάδοχο καὶ ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ ματοκυλήσει τὸν τόπο, μόνο ἕνα μωρὸ παιδί κ' ἕνα μυαλὸ νερούλιασμένο μπορούσανε νὰν τὴ σκεδιάσουν καὶ νὰ τὴν κάμουν ἔτσι ποὺ τὴν κάμανε.

*Ὅσο γιὰ τὸ Διάδοχο, τὸ δυστύχημα εἶναι ποὺ δὲν τὴν ἐνωσε τὴν πηλὶδα μὰ περυσώθηκε τυφλὰ σὲ δαύτηνε.

ΧΩΡΙΣ Βουλῆ. Σιγολέγεται καὶ αὐτό. Πὼς ἡ δευτέρη πράξη τῆς Ἐπανάστασης θάνα νὰ διοικηθοῦμε δίχως Βουλῆ. Δηλ. πὼς ὁ «Στρατ. Σύνδεσμος» ἔχει ἀποφασίσει νὰ ρῆξει τὴν Κυβέρνηση Μαυρομιχάλη, πρὶν ἀνοίξει ἡ Βουλῆ, καὶ κάμει Ὑπουργεῖο ἀπὸ πρόσωπα ποὺ τᾶχει ὀρισμένα ἀπὸ τώρα, καὶ νὰ διοικήσει τὸν τόπο γιὰ κάμποσο καιρὸ δίχως Βουλῆ, μὲ Βασιλικά διατάγματα.

Νὰν τὸ δοκιμάσουμε καὶ αὐτό. Νὰ δοκιμάσουμε καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλουν. Ἀδιάφορο, ἀν αὐτὸ τὸ ἄλλο μᾶς ματοκυλήσει.

Ἐμῶστε ποῦμαστε πνιγμένοι. Καὶ καὶ ποὺ νὰ πνιγόμεστε στὸ ἔμπροσ τῆς σαπίλας μας, χίλιες φορὲς προτιμώτερο νὰ πνιγόμεστε στὸ αἷμα μας.

ἌΛΛΗ ΠΛΑΣΗ

Ὁ νοῦς μου δείχνει στὴν ψυχὴ κάποια καινούρια πλάση ἀνάμεσα στὰ σύγνερα καὶ στὸν πρῆλλον ἀγέρα καὶ ἀγωνιέται ἡ φτωχὴ στὴν πλάση αὐτὴ νὰ φτάση καὶ περπατεῖ ἀκούραστη στὸ γαλανὸν αἰθέρα.

Τὴ ρίχν' ὁ ἄνεμος στὴ γῆ μπροστὰ στὸ νεκροθάφτη κ' ἐκεῖνος μὲ βαρεῖα καλιὰ τῆς λέει πὼς θὰ καθίση ὡς ποὺ τὸ μνημα νὰ γενῆ π' ἀδιάκοπα τῆς σκάρτει, ἐκεῖ ν' ἀφίση τὸ κορμὶ καὶ αὐτὴ νὰ φερευοῖσῃ !

ΛΙΑΙΚΑ ΜΠΕΤΣΙΚΑ

ἕνα στὸν ἄλλο.
— Ποιητάκος ! εἶπε μὲ ἀηδεῖα καὶ σούφρωσε τὰ χεῖλια του σὰ νὰ ποῖνε κινίνο, κάποιος κοντούτσικος ἀνθρωπάκος μὲ ξουρισμένα μουστάκια, μὲ λυμένη μαύρη γραβάτα καὶ μὲ μακριὰ μαλλιὰ γιὰ νὰ φαίνεται καλλιτέχνης.

— Κυτάχτε τον ! Χιχιχί ! Ὁ κερρεῖς καὶ βλέπουνε τὰ μάτια του ὅ,τι λέει ἡ φωνὴ του ! εἶπεν ὁ χασάπης μὲ τὴν ἀνασηκωμένη μυτίτσα.

Κ' ἡ Χρυσούλα ἀκκουμπισμένη στὸ κυπαρίσσι ἔτρεψε. Κ' ἤθελε νὰρχίσει τὰ κλάματα, μὰ δὲν τολμοῦσε.

*Ἡσυχα-ἡσυχα ὁ Ὁρέστης ἔακολουθοῦσε.

«Κι ἀκόμα ἡ καινούρια θρησκεία μᾶς μαθαίνει νὰ μὴ θυμώνομε γιὰ τὴν ἀνηθικότητα καὶ τὴν κακία καὶ τὴν ἀσκήμια ποὺ παραμορφώνουν τίς ψυχὲς τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων. Κ' οἱ ἀτέλειες αὐτὲς εἶναι ἐφαρμογὴ τοῦ μεγάλου νόμου τοῦ Σελυγιμοῦ. Κ' οἱ ἀτέλειες αὐτὲς εἶναι ἀρμονία. Natura saltus non facit· κ' οἱ ἄμεσοι ἀπόγονοι τῶν πιθήκων δὲν εἶταν δυνατὸ νὰ εἶσαν τέλειοι. Ἄν εἶσαν, θάταν saltus στὸ ξετύλιγμα, θάταν παραφωνία στὸ ρυθμὸ ποὺ κυβερνᾷ τὰ ἄστρα, τὰ σκουλήκια καὶ τίς ψυχὲς !»
— Χιχιχίχιχί ! σιγοχαχαρίζανε γύρω τριγύρω

ὅλοι. Κ' ἡ Χρυσούλα ἔπαψε πιά νὰ τρέμει καὶ ἔκουε τὰ μελίσσια μόνο τώρα, ποὺ βουίζουνε μπαίνοντας στὰ μυρισμένα νυφικὰ λέχτρα τῶν λουλουδιῶν, καὶ ἔκουε ἀποπάνω τῆς τὰ φυλλαράκια ν' ἀνοίγουν στίς ἄκρες τῶν κλαδιῶν κ' ἐνοιῶθε τὰ φύλλα τῆς καρδιάς τῆς ν' ἀνοίγουνε καὶ αὐτὰ καὶ ὅλο τῆς τὸ κορμὶ νὰ χαίρεται, ν' ἀναγαλλιᾷζει, νὰ φουντώνει πὸ ξέχειλο μὲς' ἀπὸ τὴν ποικαμῖσα τῆς τῆ νυχτικιά.

Καὶ δίπλα τῆς ὁ βιβλιοθηκᾶριος στριφογύριζε τὸ πελώριο του τὸ κλάκ στὰ χεῖρκα του νευρικός.

— Μὰ κύριε Πρόεδρε, αὐτὰ εἶναι ἀνοησίες, ἀνοησίες. Στὴν ἀγάπη θὰ στηρίζουμε τὴ ζωὴ ; Καὶ τότε ἔρωτῶ (καὶ ὕψωσε τὸ δάχτυλό του) τί θὰ κάμομε τὸ otrioogle for life καὶ τὸ romo romini lupus ?

— Οὔ, καημένε (ἔτσι πάντα τὴν ἀρχίζε τὴν κουβέντα του ὁ κ. Πρόεδρος) οὐ καημένε, τί σὲ μέλει ; Ἄς τονε νὰ λέει ὅ,τι θέλει. Μὴ γίνεσαι ἴσα του... Οὔ καημένε ! Κι ἔγγισε χαθευτικὰ καὶ προστατευτικὰ τὸ βιβλιοθηκᾶριο στὸν ὦμο.

Κι αὐτὸς κολακεύτηκε, ξεροκκάππε καὶ σώπασε.

— Μ' ἀλήθεια εἶναι μαϊτρέσσα του αὐτὸ τὸ κορίτσι ; λέγανε παραπέρα τρεῖς λιμοκοντόροι ποὺ

κάνανε ὅλοι μαζί κόρτε τῆς Χρυσούλας, καθένας μὲ τὸ δικὸ του σύστημα : Ὁ ἕνας ἀναστένανε καὶ λίγωνε τὰ μάτια του, ὁ ἄλλος τὴν κύταζε κατάματα σὰ νὰθελε νὰ τὴνε μαγνητίσει ἢ νὰ τὴνε φοβερίσει, καὶ ὁ τρίτος ἔστρεψε τὸ μουστάκι του καὶ τῆς χαμογελοῦσε συγκαταβατικώτατα.

— Ναι, καὶ μαϊτρέσσα του. Δὲν τὸ ξέρεις ; Ἱστορία ὀλόκληρη !

— Τί ; τί ; Πές μου στὸ Θεὸ σου !

— Ἐπειτα... στὸ κερφενεῖο... Μυθιστόρημα, φίλε μου. Ἐφυγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὀλομόναχη κ' ἤρθε καὶ τόνε βρήκε.

— Στσοτ ! φώναξεν ὁ δάσκαλος, ὑψώνοντας τὸ μολύβι.

«Καὶ μᾶς δίνει ἀκόμα ἡ Ἐπιστήμη τὴ βαθύγνωμη ἐπιείκεια καὶ καλοσύνη πρὸς ὄλους τοὺς δυστυχεῖς ποὺ εἶναι κακοί. Γιατὶ μᾶς ἔμαθε τοὺς βιολογικούς νόμους καὶ ξέρομε τώρα τὸ νὰ εἶσαι καλὸς ἢ κακὸς εἶναι τὸ πιὸ πολὺ ἀνεξάρτητο ἀπὸ σένα, πίσω ἀπὸ κάθε κίνησή μας κινούνται χιλιάδες χεῖρκα πεθμένων καὶ κάτω βαθιὰ σὲ κάθε αἵστημα καὶ κάθε ἰδέα μας ἀγοσαλεύει ἀθάνατο τὸ ἐνστικτο ἀρίφνητων ζώων. Ὅποιος ἐννοεῖ βαθιὰ ἀγαπᾷ καὶ βαθιὰ καὶ στὰ σκοτεινὰ καὶ ἀσκήμια

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

ΙΑ'

ΣΚΟΥΔΑΡΙΚΙ ΝΑ ΤΟ ΚΡΕΜΑΣΟΥΝ!

Δὲν ξέρω πόσα χρόνια καὶ πόσοι μῆνες πέρασαν ἀπὸ τότες ποῦ με πρωτοπῆρε ἡ μάνα μου στὸ Σκολειό. Πρέπει νὰ εἶμαι σὰ δώδεκα τώρα. Πρέπει νὰ κόντευε χρόνος ποῦ δὲν ἤρχονταν πιά μήτε ἡ Ἑλένη μήτε ἡ Ἄννουλα. Δὲν τὴν ἔβλεπα πιά τώρα καθεμέρα τὴν Ἑλένη. Δὲν τὴν ἄκουγα τὴν τρεμουλιαστή τὴ φωνή της καθὼς τότες ποῦ διάβαζε στὴν τάξη τῶν κοριτσιῶν. Δὲν τὴν εἶχα πιά ἀντίκρου μου νὰ με περεχά με τὸ φῶς της. Εἶταν κλεισμένη πιά τώρα στὸ σπῆτι της καὶ δὲν τὴ συχνόβλεπε μήτε ἡ Ἄννουλα.

Ὅχι τὴν ἔβλεπα μὲς στὸ νοῦ μου, καὶ τὴν εἶχα πάντα μὲς στὴν καρδιά μου. Τὰ γλυκὰ της τὰ μάτια φεγγολοῦσανε σιμά μου σὰ μ' ἔρωγαν τὰ βάζα του Σκολειοῦ, μεγαλῆτερα βάζα τῶρα. Πήγαινα νὰ ποτίσω τὸ περιβόλι τὸ βράδυ, καὶ σὰ Νεράιδα τὴν ἔβλεπα κ' ἔτρεχε ἀνάμεσα σὰ λουλούδια. Νὰ παῖξω πηγαινα μὲ παιδιὰ, καὶ παραφύλαγε νὰ με τραβήξῃ, νὰ με πάρῃ μαζί της. Κοιμούμουν, καὶ στὸν ὕπνο μου ἤρχονταν. Σπννοῦσα, καὶ πάλι σιμά μου τὴν ἔνοιωθα. Τῆς μιλοῦσα, χίλια τῆς ἔλεγα λόγια γλυκὰ, λόγια ποῦ μήτε τᾶκουσε, μήτε τὰ ὄνειρεύτηκε ἴσως.

Εἶταν τώρα διακοπές, καλοκαίρι. Κεριακὴ βράδυ, χαρὰ Θεοῦ. Ὁ ἥλιος ἔγερνε καὶ περεχάσε τὰ ψηλοχτισμένο χωριὸ μὲ χρυσοκόκκινη ἀναλαμπή. Ἡ θάλασσα κοιμότανε σὰ νὰ τὴ μέθυσε τὸ γλυκὸ καλοκαίρι. Τὰ πουλιὰ κελαιδοῦσανε σὰ περιβόλια, σὰ νὰ μάλλωναν ποὺ νὰ πρωτοπάρῃ τὸ καλλίτερο τὸ κλωνι γιὰ κρεβάτι του. Οἱ λυγερὲς οἱ φωνὲς καὶ τὰ γέλοια τῆς γειτονίας ἀνυπακούσανε στὸν ἀέρα σὰν πανηγύρι, οἱ ναῦτες τραγουδοῦσανε στὸ λιμάνι, ἔλος ὁ κόσμος χαϊρότανε.

Εἶπα τῆς μακαρίτισσας, ἄς πάρουμε τὴν Ἄννουλα καὶ ἄς πᾶμε ἔξω κ' ἐμεῖς. Νὰ δοῦμε τὴ θάλασσα νὰ ριξοῦμε δυὸ πέτρες μὲς στὸ γιάλι. Νὰ κοιτάξουμε τὰ βουνὰ, νὰ πάρουμε καθάρια ἀναπνοή. Ἐβαλε λοιπὸν τὸ σάλι της καὶ βγήκαμε. Στὸ δρόμο, ἀνταμώνουμε τὸ γέρο Βασίλη. Καὶ καλὰ νὰ γυρίσουμε πίσω νὰ μὴ βγοῦμε σπῆτι νὰ πᾶμε κάτι κρυφομίλησε τῆς μάνας μου, καὶ γυρίσαμε. Κάτι μισοάκουσα γιὰ μιὰ καινούρια βαρκιά ποῦ μᾶς ἦρθε πάλι.

— Αἱ, στὴν ὑγειά σου, μοῦ κάνει ὁ γέρος πῆ-

* Ἡ ἀρχὴ στὸ 352 φύλλο.

νοντας τὴ μαστίχα του, καὶ νάχουμε τὴν εὐχή τῆς Δεινῆς. Δὲν τὰ μάθετε; τὴν τάξανε τὴν Ἑλένη τους. Εἶδε, λέει, ἡ Καλαφάταινα ἐφῆς ὄνειρο, καὶ πῆγε ὁ ἅγιος τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ τῆς εἶπε: «Ἐγὼ ποῦ γλύτωσα τὸ κορίτσι σου, ἐγὼ πρέπει καὶ νὰ τὸ πάρω». Κι ἀπὸ τὴν ὄρα ποῦ ξύπνησε ἡ Καλαφάταινα, μ' αὐτὸ ὄνειρο ἔχει νὰ κἀνῃ. Καὶ τὸ πῆραν ἀπόφαση νὰ τὴ στείλουνε γλήγορα, πρὶ νὰ ξανάρθῃ ὁ ἅγιος καὶ τῆς κἀμῃ τῆς Καλαφάταινας κανένα κακό».

Μ' ἀποσβόλωσαν τὰ λόγια τοῦ γέρου. Ἄνοιξε ἡ γῆς καὶ με κατάρπαι. Ἐπεφτα σ' ἀτέλειωτο βάθος. Γύριζαν οἱ τοῖχοι, γύριζε ἔλος ὁ κόσμος. Ποῦ νὰ βρασταχτῆ πιά ὁ κόσμος δίχως ἐκεῖνη! Ὅα χαλάσῃ ὁ κόσμος, κλάσῃ θὰ γείνη τὸ χωριὸ, θὰ ρημάξῃ τὸ σπῆτι μας, θὰ μῆθῃ ὁ μαῦρος ὁ πόνος μὲς στὴν καρδιά μου καὶ θὰ τὴν κἀμῃ γιὰ πάντα δική του! Φεύγει πιά ἡ παρηγοριά μου, φεύγει ἡ δύναμη ποῦ με διαφέντευε μέσα στὸν κόσμο, ποῦ με γέμιζε θάρρος κ' ἐλπίδα. Ποιὸς ἀθώρητος ἄγγελος θάρχεται: τώρα κοντὰ μου νὰ με γλυτώνῃ ἀπὸ ἀμέτρητους πειρασμούς! Κανένας, κανένας πιά τώρα παρὰ ἡ μάνα μου, καὶ κείνη δὲν τὰ ξέρει πιά ἐλα τὰ μυστικὰ βάζα μου. Τὴν ἔκαμε ξένη τὴ μάνα μου τὸ Σκολειό!

Ποῦ νὰ τὸ φανταστῆ ὁ γέρος πῶς ἄνοιξε μπροστά μου τέτοιον γκρεμνὸ! Χωράτευε με τὴν παιδικήσια μου τὴν ἀγάπη, καὶ δὲν τῆξερε πῶς με σπάραιξε. Μήτ' ἄλλος κανένας δὲν τῆξερε. Ὅλοι γιὰ παιχνίδι τὴν ἔπαιρναν τὴ βαθεῖα καὶ τὴν τρυφερὴ ἐκεῖνη τὴν ἀγάπη!

Ἐκαμαν τὸ σταυρὸ τους σὰν ἄκουσαν τὴν εἴδηση, κ' ἡ μάνα μου κ' ἡ Ἄννουλα. Ἐκαμαν τὸ σταυρὸ τους, καὶ σύχασαν. Ἄμα εἶταν ἅγιος στὴ μέση, λόγος δὲν ἔπεφτε κανενός.

... Σιγὰ σιγὰ ξανάρχιζαν πάλι τὴν ὀμιλία. Μιλοῦσαν κ' οἱ τρεῖς σὰ ν' ἀρραβωνιάστηκε ἡ Ἑλένη... Ὅλα τὰ καλὰ της ἱστορήθησαν, ἔλες οἱ μορφιές της, ὡς καὶ τὰ παλιὰ της τὰ πάθια.

Δὲν μπορούσα πιά νὰ βραστάξω. Σηκώθηκα καὶ βγήκα στὴν αὐλή. Ἄνοιξα τὴ θύρα, πῆρα τὰ μάτια μου, κ' ἔφυγα. Ποῦ πῆγαινα δὲν ἤξερα. Μ' ἔβαλε ὁ δρόμος στὸν Ἀνεμόμυλο. Ἀνέβηκα τὸ βουναράκι. Κάθισα στὸ πλάγι τοῦ μισογκρεμισμένου τοῦ μύλου, καὶ κοίταξα τὴν ἀτέλειωτη θάλασσα. Ἄκουσα τὰ κύματα ποῦ χτυποῦσανε μέσα στὶς σπηλιές ἀποκάτω, καὶ θαρροῦσα πῶς ἀναστενάζαν. Ἐβλεπα τοὺς βράχους τριγύρω καὶ μοῦ φαίνονταν παράξενο πῶς δὲ μιλοῦσαν, πῶς δὲ ράγιζαν, ποῦ ἔφευγε ἡ Ἑλένη γιὰ πάντα. Περνοῦσαν οἱ βάρκες νὰ πᾶνε στὸ πυροφάνι, καὶ ὁ νοῦς μου δὲν τὸ χωροῦσε πῶς γίνεται ὁ ἔρημος ὁ φαρᾶς νὰ συλλογιέται γιὰ ψάρεμα, τώρα ποῦ φεύγῃ ἡ Ἑλένη! Πῶς δὲν ἔπεφτε κι ὁ ἥλιος μὲ καὶ καλὴ μὲς στὴ θάλασσα, νὰ πιυγῆ καὶ νάφωτιστῇ, μόνο βασίλευε σιγανὰ σιγανὰ, σὰ νὰ μὴν ἔφευγε ἡ Ἑλένη!

Ἄξαφν' ἀκούγω βαρὺ κρότο, σὰ νὰ πῆδηξε κά-

ποιος ἀπὸ ψηλά. Γυρίζω, καὶ βλέπω Τοῦρκο στρωμένο. Πρέπει νὰ παραπάτησε πηδώντας ἀπὸ μεγάλο βράχο. Λίγες παρακείθε βλέπω κι ἄλλο Τοῦρκο ποῦ ἔτρεχε καταπάνω μου με σὰ μάτια του ἄγρια χαρὰ. Τρομερὸς στοχασμὸς με περνάει σὰν ἀστραπή. Βρέθηκα ἀμέσως ὀλόρθιος, πηδηχτός, πεταχτός, ζαρκάδι μοναχό. Κατέβαινα τὸ βουνὸ κατακυλιστά. Μὲς φορὰ δὲν κοίταξα πίσωθὲ μου. Εἶμαι σὲ λίγες στιγμὲς στὸ χωριό. Ἄλλη μὲς στιγμή, καὶ χώθηκα στὴν αὐλὴ μᾶς. Φωνὴ δὲν εἶχα σὰν μῆπκα. Ἀνέβηκα ἴσια ἀπάνω, καὶ πολεμοῦσα νὰ συνεφέρω. Τὸν ἔβλεπα ἀκόμα τὸ φίλο με τᾶγρια τὰ μάτια.

Δὲν ξέρω πόση ὄρα κοιτούμουν ἔτσι μήτε τί συλλογιόμουν. Ἐνα πράμα θυμοῦμαι, ποῦ ἀποφάσισα νὰ μὴν τοὺς πᾶ τίποτε κάτω. Ὅα τρομάξουν, εἶπα, κ' ἴσως με τάξουν καὶ μένα Καλόγερο! Ὅχι, ἐγὼ θὰ ζήσω στὸν κόσμο, στὸν κόσμο θὰ μεγαλώσω, καὶ ἀπὸ τὸν κόσμο ἀπομέσα θὰ τοὺς πλερώσω τοὺς φίλους... Σκουλαρίκι: νὰ τὸ κρεμάσουν.

ΙΒ'

ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ

... Ἐκλείσα τὰ μάτια μου καὶ ἀποκοιμήθηκα. Καὶ στὸν ὕπνο μου εἶδα παράξενο ὄνειρο. Βρέθηκα σ' ἐκκλησιὰ μέσα. Ἀκμπάδες, ψαλμοῦδες, κόσμος. Κι ὡς τόσο μιὰ καταχνιά, ποῦ ἔσο κι ἂν ἔφευγε, δὲν ἔβλεπα τίποτις μακριά. Σὲ ποῖο μέρος τῆς ἐκκλησίας βρισκόμουν δὲν ἤξερα. Κόκκινο σύννεφο μοῦ τὰ σκέπαζε ἔλα. Πλανιόμουν ἀπὸ δω καὶ ἀπὸ κει σὰν τυφλός. Ἄξαφνα ἔρχεται ἄγγελος πλάγι μου! Ναι, ἄγγελος μὲ φτερά. Μὲ φέρνει ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ δίχως λέξη νὰ πῆ, με φέρνει σ' ἕνα στασιδί. Εἶταν τὸ στασιδί τοῦ Ψάτγι. Ὅτι στάθηκα καὶ, με τὸν ἄγγελο πλάγι, με ξύπνησε ἡ φωνὴ τῆς Ἄννουλας.

— Ἐδῶ μαθὲς εἶσαι τόσην ὄρα καὶ δὲ μιλάς; Τί ἔπαθες; Μιὰ ὄρα σὲ γυρεύουμε τώρα. ἦρθε κ' ἡ Καλαφάταινα με τὴν κόρη της νὰ σὲ πῆ ἔχε γειὰ, καὶ πουθενὰ δὲ σὲ βροῖακαμε. Νὰ δὰ ποῦ σάγαπάει ἡ μικρὴ κιόλας, καὶ σοῦ ἄφησε τὸ κεντημένο αὐτὸ μαντίλι. Τὰ μοίρασε ἐλα της τὰ προικιά. Καὶ γιὰ σένα, λέει, ἔφερε τὸ καλλίτερό της μαντίλι, νὰ τὴ θυμάσαι...

Αὐτὸ εἶναι τὸ μαντίλι ποῦ βρήκες δεμένα αὐτὰ τὰ χαρτιά, κληρονόμο μου. Εἶναι κρυφισμένα τὰ ξέμπλια του καὶ κίτρινο τὸ πανί του...

Εἶτανε πιά νύχτα, καὶ δὲν μπορούσα νὰ βρῶ ἀφρημὴ νὰ πάγω, ἄς εἶναι κι ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆτι της, νὰ βρεθῶ ἄλλη μιὰ στιγμή, πρὶ κοντὰ της. Πάει πιά, δὲ θὰ τὴν ξαναἰδῶ τὴν Ἑλένη!

Καὶ μήτε τὴν ξαναἰδῶ... Δὲν ξέρω πῶς τὰ βάσταξε τὰ βάζα του μοναστηριοῦ. Ξέρω μονάχα πῶς ἐκεῖ πιά δὲν εἶναι κλεισμένη, μόνο τώρα πετάει ἀψηλά, καὶ καταβαίνει κάποτε καὶ με παίρνει

ἀδύτα τοῦ Κακοῦ λαμποκοπᾶ παντοεινὰ καὶ τρεμοκλαίει ἕνα μεγάλο δάκρυ Ὀμορφιάς καὶ καλοσύνης!»

Κ' ἕνα χλωμὸ ντελικάτο παιδί με ὄψῃ χτικιασμένου, ἡ ἀριστοκράτη, πλησιάζει ἕνα φίλο του τῆς ἴδιας κατασκευῆς καὶ τότε ρωτᾷ με φωνὴ παρθενικὰ καὶ λευκοτάτη:

— Εἶστε ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου γάμου;

Κι ὁ ἄλλος κουνώντας τὸ φρόνισαλο κεφαλάκι του, σοδαρότατος:

— Βεβαίως! Βεβαίως!

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Ὀρέστη, ὀλόρθη σὰ φλόγα, ὄρνονότανε καὶ κήρυττε—ἔτσι θὰ κῆ.υ.τε κ' ἡ πορφυροστόμη φωνὴ κάποιου Προδρόμου μέσα στὴν Ἐρημὸ τῆς Ἰουδαίας. Ἐτσι κηρύττουν πάντα οἱ φωνὲς τῶν Προδρόμων.

Ἡ σημερινὴ εὐτυχία με τὸ νύχει βάση τὴν ἀπάτη καὶ τὴν πρόληψη, μοιάζει με τὸ ἀγαλμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποῦ εἶχε τὸ κεφάλι χρυσό, κ ἀσημένια τὰ στήθια, μὰ τὰ πόδια εἶσανε χρωματένα καὶ στὸ πῖο ἀκροδάχτυλο ἄγγιγμᾶ σωριάστηκε χάρμη.

Τὰ πόδια θὰ κάμομε ἐμεῖς ἀπὸ τὸ γρανίτη τῆς Ἐπιστήμης καὶ ἀπάνω θὰ στηλώσομε τ' ἀση-

μένια στήθια καὶ τὸ χρυσὸ κεφάλι τῆς Ζωῆς!»

Ἡ Χρυσούλα προχώρησε ἑξτακτικὰ κ' εὐτυχισμένη ἕνα βῆμα, λές κ' ἤθελε ν' ἀπορουφήξει καλύτερα τὰ λόγια τοῦ ἀγαπητικοῦ, λές κ' ἤθελε ν' ἀδράξει τὴ στιγμή αὐτὴ, ποῦ μὲς ἀπὸ τὰ κυπαρίσσια γοργοφακνίζοντανε πρὶ με τὰ γκλάζια φτερά τῆς θύμησης, νὰ τὴν ἀδράξῃ καὶ νὰ τῆς κλείσει τὰ φτερά καὶ νὰ τῆς πῆ:

— Μείνε, μείνε... Καὶ νὰ πλέξῃ ἰκετευτικὰ τὰ μπράτσα της γύρω σὰ κλειστὰ φτερά της καὶ νὰ τῆς λέει:

— Εἶσαι ὀμορφῆ, εἶσαι ὀμορφῆ! Σὰ μοῦ φύγεις καὶ σὺ τί θὰ γειῶ;

— Χιχιχι, σιγοχαχαρίζανε οἱ μπακαλόψυχοι γύρω τριγύρω.

Τὸ ὡς ἔτσι ποῦ κινήθηκε τώρα ἡ Χρυσούλα ἔπεσε πρὶ πολλὸ καὶ πρὶ γλυκὸ ἀπάνω στὸ πρόσωπό της καὶ ἀγκάλιασε λαχταριστὸ τὸ φέρεμά της ἀπένω στὸ μερὶ ποῦ ἀνασηκώθηκε καὶ σάλεψε. Στὸ δεξὸ μηλίγγι της ἕνα σγουρὸ ἔφυγε ἀπὸ τὰ μαλλιά της καὶ φωτίστηκε. Λές κ' ἀναψε καὶ γίνθηκε χρυσοζάνθη φλόγα. Τὰ χεῖλια της τὰ καμαρωτὰ εἶχαν ἀποσυρθεῖ λίγο ἀπὸ τὴν πολλὴ προσοχὴ καὶ τὰ δόντια της φανήκανε μαργαριταρένια καὶ γυαλιστερά κ' ἔτσι

ξάφνου μὲς ἀπὸ τὴ σεμνότητά καὶ τὴ ντροπαλοσύνη τῆς Παρθένας ποῦ φαίνονταν ὡς τώρα ἡ Χρυσούλα, πεταχτήκε ἀναποδογυρισμένη ἡ Γυναίκα—ἡ Γυναίκα ποῦ κάποιε βράδια λειτουργικὰ καὶ ἀνόσια εἶναι πεσμένη χλωμὴ σὰ μουσκεμένα προσκεφάλια καὶ μισανοίγει τὰ χεῖλια της καὶ φαίνονται σὲ δυὸ σειρὲς λευκότερες τὰ δόντια της νὰ τριζοσφίγγουνται σκεπασμένα με ἀφρῶ.

Ὁ Ποργιάς τυλιγμένος παντα στὸ σάλι του εἶχε καθίσει τώρα στὴ ρίζα τοῦ κυπαρισιοῦ, δίπλα στὸ δάσκαλο, καὶ ξεφύλλιζε συλλογισμένος κ' ἀνησυχας τὸ βιβλίον ποῦ κρατοῦσε...

— Χιχιχι! ζεπετιόντανε πάντα γέλιος τριγύρω.

Κι ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Ὀρέστη περνοῦσανε σὲ λαμποδαφορία ἐξωφρενικὰ ἔλος οἱ χίμαιρες τῶν σοφῶν καὶ τὰ ὄνειρα τῶν ποιητῶν καὶ ἀπάνω σὲ δάσος λόγχεις ἔλες οἱ καρδιές ποῦ ἀνάφτηκαν καὶ καήκανε γιὰ τίς μεγάλες τίς τρέλλες.

Καὶ γύρω του σάλευε ἀσχηκίνητος, μαῦρος, ὁ ὄχλος αὐτὸς τῶν νέων. Ἐτσι πάντα γύρω στὴν ὀλόρθη φλόγα στριφογυρίζει ὁ καπνός.

(Ἀκολουθεῖ)